

Epistola de podagra curata / Per Doctorem Andream Cneuffelium.

Contributors

Cnöffel, Andreas, -1658
Arciszewski, Krzysztof, 1592-1656

Publication/Creation

Gorlicii : Impensis Conradi Wörneri, Excud. Martinus Hermannus, 1644.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/k5cjmax8>

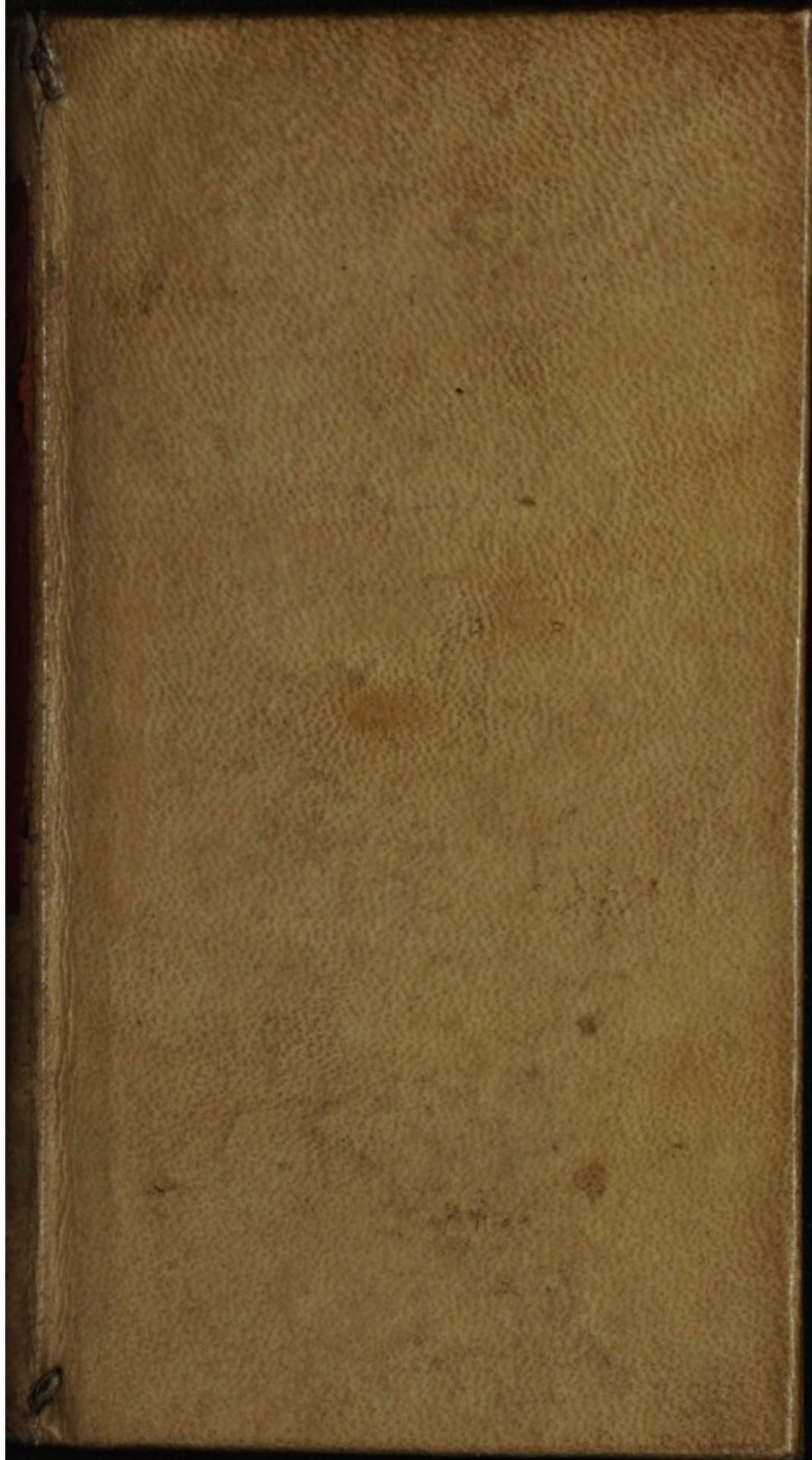
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

GNEUFFELIUS—DE PODAGRA—1864

12 12
1+29

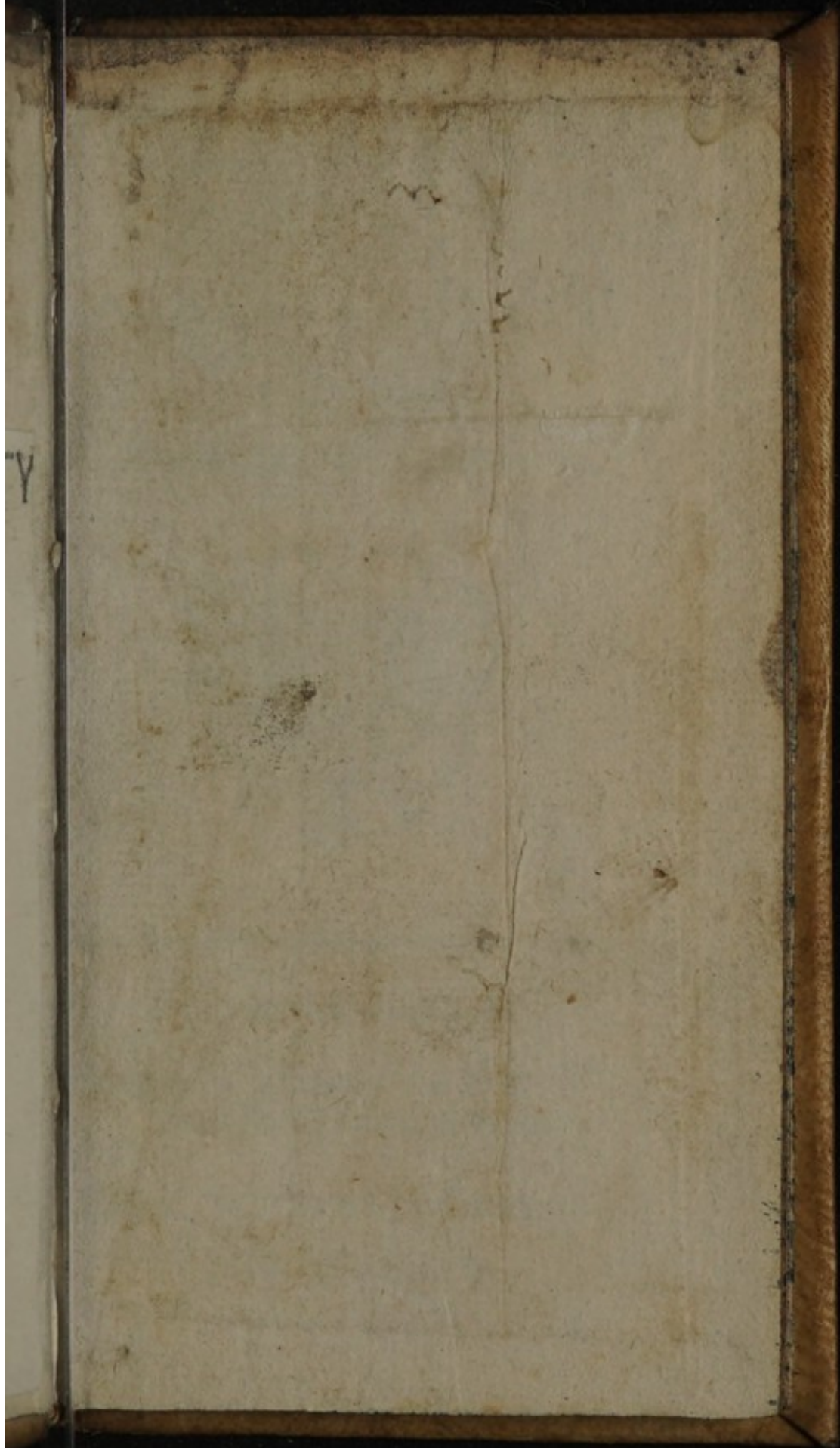
MEDICAL SOCIETY
OF LONDON

ACCESSION NUMBER

PRESS MARK

CNOEFFEL, A.

65201/A

PO

AN

Secu

Excu

EPISTOLA
DE
PODAGRA CURATA

per Doctorem

ANDREAM CNEVFFELIVM

Primò Amstelredami Excusa :

Secundo Gorlicii impensis
Conradi VVörneri Bibliop.

Excud : Martinus Hermannus,

612 12 6 3117.

512

LONDON MEDICAL
SOCIETY

II₂

JOH

JO

C

rus,

Regi

Podag

prius,

rum e

ximus

um n

confer

faciem

Mi

Illos,

referu

niam i

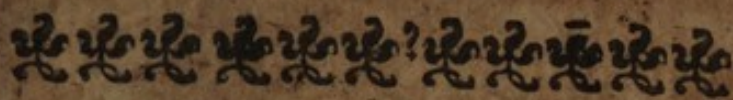
modi

stylu

Qu

uffici

uide

³
JOANNI DE LAET,

CHRIST. ARCISSEVSKI.

S. P. D.

Mihi quidem ignotum est, Vir doctissime, quali medicamento utatur Doctor Andreas Cneuffelius Budissanus Lusatius, Archiater Serenissimi Poloniae Regis Vladislai Quarti, in curanda Podagra. Occultat id sedulo, nec prius, aut aliter hoc in lucem proditum credo, quam cum ipse morti proximus, scripto beneficium hoc, & in artem medicam, & in genus humanum conferet. Aut certe posterius ipsius hoc facient.

Missos facio & hos, qui ad aurum, & illos, qui ad antimonium, arcanum ejus referunt; & ea tantum quae scio, quoniam id expetis, candidè tibi recensebo: modò non ægrè feras, & Minervam & stylum rudem.

Quoniam aliud præstare non possum, sufficiat de sequentibus articulis aperuisse id, quod notum est.

A 2

Nimi

Nimirum in Primo edisseram, quid de genere Medicinæ Cneuffelianæ acceperim, ab ipsomet Doctore Cneuffelio.

In Secundo, quid de eodem acceperim ab aliis.

In Tertio, quid ipsemet oculis viderim, & lingua gustaverim.

In Quarto, quam mutationem ex operatione medicamenti ejus observaverim in me, tam ratione Egestorum, quam ratione Ingestorum.

In Quinto, quem effectum, vel fructum senserim, primò in morbis meis consuetis, & post in corporis & sanguinis restitutione.

In Sexto, quæ inconsueta, aut extra ordinem mihi acciderint, in usu medicamenti ejus.

In Septimo, quem effectum medicamenti ejus viderim, in mihi notis.

In Octavo, quales reliquæ superfuerint infirmitatum in corpore meo, post annum ipsius medicamenti usum, & quid earum respectu deinceps agere constituerim.

Quod si Epistola hæc prolixior tibi videbitur, ob argumenti magnitudinem ignosces.

Quod

Quod Primum Articulum

attinet, Nempè quid de genere Medicinæ Cneuffelianæ didicerim ex ipso met D. Cneuffelio : Non possum id melius exprimere, quàm si tibi communicem, ipsum Doctoris Cneuffelii consilium, quod mei gratiâ Hagæ Comitum ante annum conscripserat, Stylum Hermeticum, & phrasin Chymicam ubi perenderis, facile scies ad quod genus medicinæ, artem ejus referre debeas. Ne litterulam quidem immutabo, sed ita illud tibi exhibebo, quemadmodum manu ipsius propria conscriptum apud me asservatur.

Hæc sunt verba D. CNEUFFELII.
Cum bono Deo.

Homo veteribus Sophis rectè Microcosmus dictus, & est.

Quæcunque enim Deus propter hominem antehac diffuse creavit, ultimò omnia illa, in illum, uti in ultimam & perfectissimam creaturam, seu compendium, congeffit universim. Ita ut illud Cœlo, (sub hac voce Cœlum hic & ubique infra author ignem intelligit,)

Aëre, Aquâ, Terrâ, eorundemque generatio constaret totum.

Hoc Cœlo, Aëre, Aquâ, Terrâ, constans Systema, ne repentinè in dissolutionem veniret, Deus, Deique amanuens, provida natura, eo quo constabat Macrocosmo, ejusque fructibus, ad prædestinatum terminum nutriendo, diu voluit esse conservatum.

Hæc Microcosmi conserva, post lapsam, & maledictionem divinam, pura, puta non est, sed capiti mortuo, suisque excrementis inutilibus, quantitate vel qualitate nocivis, suâ etiam idiosyncrasiâ venenosis, prout est cujusque ingesti & assumpti indoles, ita comixta & confusa est, prout mineris nobilioribus, suas scorias, ignobiliora metalla, cacochymias, comixtas esse videmus; in quibus aurilegulos sive metallurgos, coctione Vulcani purum ab impuro separare, purumque & fixum metallum obtinere, in eorum *ἐγχειρίσσει* observamus.

Et quod illi naturæ æmuli & sequaces in oculis hominum faciunt, illud natura rectè habens, occulto sibi que ipsi melius cognito modo, assumendo legitime suam ex omni elemento ejusque fructibus, alimenti conservantis necessi-

tatem,

tatem, superfluum vero, vel heterogeneas scorias, qualitate & quantitate inutiles, nocivas, per legitima emunctoria separando, efficit.

Ita ut recta Microcosmicæ Oeconomix constitutio sive sanitas, in duobus hisce consistat. 1. In iusta omnium Microcosmi Elementorum symmetria & harmonia, in nullo dissentiente. sed legitimè beneficio sui Ares vel Dispositoris prædestinatas suas actiones naturales expediente. 2. In balsamò cujusque partis naturali; suam legitimè beneficio Archei sumente nutrimenti conservam, puta purum; impurum è contra, vel cujusque partis excrementum, legitimè separante.

Et hæc rectè habens Microcosmi constitutio, est Sanitas. Exorbitans vero vel deficiens constitutio est morbus.

Vnde patet quam exiguis cancellis quatuor illorum humorum, per aliquot secula & sanitas & morbus, morbi que curatio, hætenus fuerit circumscripta. Ut mirum non sit, tot fuisse incurabiles, à quotidianis medicis desperatè habitos, malè desertos, tempori, prognosi medicæ, thermis, acidulis, & aliis subterfugiis Medicis, relictos.

Quippe recta medendi ratio, & Philosophia, Vniversi Microcosmi, Cœli, Terræ, Aëris, Aquæ, & in horum singulo, ejus laboris, indolis, beneficii, & maleficii, sive veneficii, gnara necessario esse debet. Siquidem singulis diebus & momentis Microcosmus Cœlo, Aëre, Aquâ, Terrâ, eorumque fructibus, vescitur, conservatur; eorumque abusu & veneno, harmonia illa cum balsamo destruitur, & vim patitur: ita ut suas actiones, nec totum systema, nec ejus systematis elementa sive partes legitimè expedire queant. Ex qua Balsami dissolutione tandem morbus, & mors ultima linea rerum.

Hanc symmetriam universi, & cujusque partis privatæ, si suo modo temperamentum, sive Tonum dixerimus; Exorbitantiam è contra, Intemperiem, sive Atoniam; idem dixerimus.

Et hæc breviter, sed necessariò præmittenda, excipit meum judicium, & post Curandi ratio, supra affectus Domini Christophori Arcissevii olim Generalis Rei Armamentariæ in Brasilia Præfecti, ibidemque Tribuni Militum, scripto tenus ab ipso mihi communicatos,

Primum

9
Primum Tussim adiorior perio-
dicam & inveteratam, post partum sex-
ta circiter hora plus minusve, plerun-
que invadentem, & post usum pluri-
morum medicamentorum tamen peren-
nantem, cum sputatione copiosa, à ju-
ventute sibi hucusque familiari. Horum
& reliquorum omnium symptomatum
ibi consignatorum, uno Dominorum
Medicorum in Cerebri vitium, reiiciente;
altero in Pulmonum; tertio in stomachi,
Hepatisque errorem; quovis etiam eo-
rum vario successu curante, nunquam
tamen illa familiari tussi, tentatis om-
nibus, prorsus sublatâ, sed hucusque
periodum suam servante.

Ego Ametriam, sive Atoniam Cere-
bri dico, omnia præassantem, è tempe-
ramento calidiori & sicciori, reverbe-
rantem & colliquantem in Capite citius
& acrius, quam naturæ lege fieri debebat.
Undè illæ copiosæ, & à juventute fami-
liares in Cerebro colliquatæ, tenues,
præustæ, in falsedinem usque sputationes,
ad fauces dimanantes in quantitate &
qualitate majori, ob os illud in radice na-
si cribriforme, seu excipuli, malè for-
matum, ipsosque nasi ductus ad excipulum
à natura contractiores, hacque ratione
obstructos.

Quæ Atonia, non partium tantum
sed universi Systematis calida, sicca,
omnia præassans, & ad lixivium vel sa-
lis acrimoniam, reverberans, causa fuit
in juventute scabiei illius continuæ, sa-
litæ acrimoniar, lippitudinis, & reli-
quorum ulcerum. Siquidem omnia &
scabiei & ulcerum genera, à diversis sa-
libus, aluminosis, vitriolatis, armonia-
cis, plumosis, proveniunt; quod pru-
ritus indicant, & exulcerationes corro-
sivæ.

Causa etiam cum ætate crevisse po-
test acriorum salium cum sanguine &
synovia commixtorum (*per synoviam in-
telligit id, quod gliedt & vasser Germanis di-
citur.*) tartareorum, arthriticorum, ne-
phriticorum; quæ tractu temporis & æ-
tatis, magis magisque in calcis acrimoni-
am, & absumpta vel evaporata vehiculi
seu liquoris sui potiori parte, in coagu-
lum fixius, & tophos acerrimos in reni-
bus, articulis, omnibusque corporis par-
tibus hospitantes, reverberantur.

Etenim prout in Macrocosmi Zona
torrida potissimi fructus ad siccum &
calidum, & acte, & salitum præassan-
tur & degenerant; ita in Microcosmi
Zona torrente sive præassante, calida,
sicca, ad siccum, acre, & salitum omnia
incli-

inclinant. Prout illi norunt, qui ex quo-
vis dulci nimis cibo ita præassato, co-
leram generant potiùs, quàm dulce & na-
turæ amicum nutrimentum (quod &
ipse quoque Colonellius Arcissevius con-
questus est.)

Quibus salibus cùm mucò commix-
tis, tales anastomoses, sive aperturæ in
radicibus venarum Capillarium fieri; &
mucus ita cruentus (suspicionem non levi
alicujus exulcerationis in Cerebro vel
ejus ventriculis) è naribus per vices eji-
ci; prout ex eadem causa dormienti cru-
or aliquis purulentus subamarus ad fau-
ces defluere; & mucum illic adhærentem
suâ acrimonia circa parietes faucium
cruentare potest.

Calida illa & sicca Atonia etiam, o-
cyùs colliquando, suffocantes imbres
conglomerato agmine, è suprema Mi-
crocosmi regione, ad mediam aëris sive
faucium regionem, præcipitare, & im-
petu suo inundare potest.

Hæc de Regione Microcosmi supre-
ma, ejusque Meteoris & purgamentis.

Sequitur Media Microcosmi Re-
gio, quæ Aëris potissimum est; ter-
mino faucium, asperæ arteriæ, pulmo-
nis, cordis, & diaphragmatis, circum-
scripta, Illa majori ex parte vim pati-

tur præternaturalem, quod periodica illa, etiã habitualis ferẽtussis post partum & somnum, infallibili monstrat argumento.

Symmetria, & Tonus pulmonum, aëreæque regionis, est attrahere in suam regionem suæ indolis nutrimentum aërem externum, eodemque spiritibus vitalibus, vitæque nostræ subministrare alimentum inspirando; & excrementum aëris fuliginosum è contra expirando,

Atonia hujus est, quando hoc vel non rectè, vel non sufficienter in sua harmonia proportionata facit, violentè flabellum cordis, & spirituum vitalium inflando, præter naturam commovendo, erodendo, consumendo; Vnde Tusses & Expectorationes illæ violentæ, & Phtises.

Prout enim Deus & natura, licet universum Macrocosmum per diversa quatuor Elementa, Cælum, Aërem, Terram & Aquam in sua harmonia & consensu amicabili ad prædestinatum terminum conservat, & tamen voluit distinctis duobus globis, (duo illa superiora Cælum & Aërem uno, altero vero Terram & Aquam unitim) universum hoc Systema discriminari; ita
in

in Microcosmo par est ratio. Vt nam-
que in Macrocosmo Cœli meteora &
excrementa, videlicet sulphur & sal
excrementicium, in Aërem & suum glo-
bum invicem amandantur (quod in
meteoris omnibus videmus, pluvia, nu-
bibus, tonitruis, fulguribus, ventis, va-
riis ignium & flammarum generibus,)
sic & Terræ excrementa in Aquam, &
viceversa Aquæ excrementum salitum
& sulphuratum, in Terram, & suum
itâ circumscriptum globum, amandan-
tur; sic in Microcosmo, omnia illa su-
perioris Regionis meteora, sua excre-
menta & imbres, eorumque excremen-
ticios & nocivos fructus, in mediam
aëris regionem amandant. Vnde tot
sputationum stillicidia, tot imbres suf-
focantes, & inundantes, tot venti bo-
reales saliti corrodescentes, tot pruinae de
sale resolute, tenerrimam illam aëris
regionem pulmones vellicantes, ero-
dentes, balsamum consumentes: acce-
dente præsertim illa superius dicta Mi-
crocosmi Ametria & Atonia, quando
Sol Microcosmicus Cor, in Zona Tor-
rida omnia simul torret & excessivè
præassat.

Cui notabiles hæcenus suppetias, &
oleum quasi camino affudit, Macro-

cosmica illa Brasiliiana Regio torrida, ex qua, & ejus quatuor Elementorum fructibus similis genii & indolis, Microcosmus conservam & nutrimentum suum, prout è contra damnum & excrementum, per multos annos trahere est coactus nolens volens.

Sublimem hunc Cœli Aërisque globum linquentes Terram petimus, cum qua involuta Aqua, alterum inferiorem Macro- & Micro- Cosmi globum constituit.

Hujus globi regio in Microcosmo, suam conservam & nutrimentum, potissimum è Macrocosmi Terra & Aqua, prout & damna sua & excrementa huic commixta Dei & naturæ ductu, ad terminum sibi prædestinatum, quærit & applicat. Et prout in superiori globo Cœli & Aëris, scientiæ & virtutes, ut è contra vitia suæ indolis vigeant; nimirum influentiæ in spiritus animales, vitales, impressiones Cœlestes aëreæ; & è contra meteora, stillicidia, pruina, imbres cœlestes & aërei; ita in inferiori Terræ & Aquæ globo maximè vigent scientiæ pro indole hujus globi inferioris, quæ in Regno Vegetabili & Minerali, tam in Macro- quam Microcosmo conspicuæ sunt.

Hæc in dubium vocanti, en ad oculum in Macrocosmo omnes labores subterraneos, generationes tot diversorum Mineralium, tot Metallorum, tot lapidum; tot è contra excrementiciarum scoriarum, cacochymiarum, lutorum, impuritatum; quas omnes fide sensuali apud Metallurgos demonstrare in eorum officinis possumus: quando purum & fixum auri, argenti, cupri metallum, à suis excrementis & scoriis separari, & seorsim vi coctionis Vulcani colligi, & ad usus Microcosmi reservari videmus.

Horum omnium Mineralium, & Metallorum fructus & beneficia, ut è contra maleficia & excrementa, & venena, per Aithæum sive coquum subterraneum in Ventriculo & Visceribus Macrocosmi, à resolutis Mineralium & Metallorum spiritibus, in Regno Vegetabili Vegetabilia; Ex Vegetabilibus in Regno Animali animalia; Ex utrorumque assumptis in Regno Microcosmi, corpora Microcosmica participant.

Vt illi Morosophi jam meritò mirari cessent, cur aurum, argentum, & reliqua puriora metalla, robori nostro commodent. Quid enim quæso caro nostra aliud, quàm purior Macrocosmi gleba

gleba & terra, si Philosophiæ & Scripturæ credimus? Cur non è Terra nobiliori & puriori quæ in auro est, sui homogenei balsami conservam, nutrimentum & robur obtinere potius quàm è delicatioribus, & volatilibus metallicarum efflorescentiarum herbarum facultatibus, possit?

Humores naturales in Microcosmo, ut sanguis & reliqui naturæ liquores, de natura ut Elementi Aquei sunt, ita ex eodem Aquæ Elemento, per potum, & ingesta liquida, tam sua nutrimenti beneficia, quàm Excrementorum ex Elemento Aquæ maleficia, experiuntur.

Quomodò id fiat, sequens naturæ labor in Microcosmo monstrabit.

Omne alimentum quod in inferiori hoc globo Microcosmus assumit, ex Macrocosmi inferioris globi, vel Terra, vel Aqua est. Macrocosmi terram ejusque fructus, pro carne sua, sive terra Microcosmi, & ejus conserva; Macrocosmi item aquam, ejusque fructus pro aquæ liquore & humore Microcosmi, & ejus conserva, sumendo.

Pro conserva dico. Ita enim ordinavit Sapientissimus Deus, ut ex quo constabat, videlicet Macrocosmo, ex eodem etiam conservaretur, ad prædestinatum finem Microcosmus.

At post

At postquam dolendum in modum,
post lapsum & maledictionem Divinam,
Caput mortuum, puris illis omnium
creaturarum principiis, sali, sulphuri, &
Mercurio, accessit; nihil diuturnum,
nihil fixum, nihil purum fuit, sed tot vi-
cissitudinibus & alterationibus subje-
ctum. Ex quo morbus & mors, & va-
ria clades Microcosmi.

Ex hoc Capitis mortui superadditi
fonte, quibus modis illa infinita mor-
borum & mortis semina, in Micro-
cosmo promanaverint, sequentibus con-
stabit.

Iustus ille Deus, qui ob peccatum,
maledictione sua, purissima illa creatu-
rarum principia, capite mortuo, & tot
ex illo manantibus morborum mortis-
que seminibus involvit; in eodem etiam
æquilibrio Misericors, medicinam &
juvamen, non tantum æternæ morti,
sed & temporali, sed & morbis, mortis
temporalis fratribus germanis, oppo-
suit. Inter tribulos maledictæ terræ
permittendo enasci salubres herbas,
interque scorias & lutum inutile mine-
ralium & metallorum, miscendo me-
talla & mineralia nobiliora, nobilissi-
mis facultatibus & virtutibus in salu-
tem

tem Microcosmi instructa. Ea tamen poena, & vindictæ ob lapsum parentum nostrorum reminiscencia, ut laborem superaddiderit & sudorem. Ita ut nihil puri puti, ad Microcosmi conservam & Macrocosmi terra & aqua redundare queat, nisi labore externo, & postmodum interno Microcosmi, videlicet, præparatione, lotione, depuratione, coctione, præparatum sit. Quod postmodum ita sudore & labore externo præparatum, & à Microcosmo assumptum, ulterioris & exquisitioris laboris & depurationis interioris indiget. Si quidem in Ventrículum Microcosmi primum ingesta, exteriorique labore prius præparata, Archeus ejusdem ulterius interno labore coquere, coquendo purum ab impuro separare, purum retinere pro Conserva, impurum inutile & damnosum pro excremento habere & ejicere cogitur; si in hoc inferiori globo Microcosmus in sua harmonia, & tono rectè habere, & facultates suas naturales rectè expedire vult: sin minus Atonia, Ametria, & ex hac cum destructione balsami interitus, sequitur.

Ventrículus itaque Microcosmi, dum ex Macrocosmi terrâ & aqua, eorumque

que fructibus, suam conservam sive nutrimentum ingestum assumit, certum est, illud præfato modo non esse purum putum, sed multis terrestreitatibus, & excrementis aqueis, tartareis, lapideis, armoniacis, item luto, salibus, scoriis, commixtum. Quod ipsum ut supra dictum est, ex resolutis inferiorum subterraneorum spiritibus in terræ & aquæ visceribus Vegetabilia, & ex illorum usu in Terra & Aqua Animalia, & ex utrorumque assumptis corpora nostra Microcosmica, participant.

Hinc naturæ labor sic incipit.

Diximus superius Sanitatem consistere in Symmetria Microcosmi, in nullo exorbitante vel deficiente; morbum in contrario.

Ventriculus matrix, & Microcosmi ager, si sementem sui ingesti excipit, in illo, sui Archæi nec exorbitantis nec deficientis ope, illud ingestum putrefaciendo, legitimè in sua principia, sal, sulphur, & Mercurium separat; post ulterioris coctionis labore, sulphur crudum, utpotè inutile, per intestina, corporis cloacam, extra Microcosmicum corpus ejicit. Salinas & Mercuriales partes, ulteriùs excoctas, separatas, filtratas, per Mesaraicarum venarum collectorium

latorium Hepati communicat. Vbi Hepar in secunda coctione vi sui Archæi rursus ulterius excoquendo & elaborando, illa duo principia sibi communicata, ritè separat, Partes Mercuriales pro quavis Microcosmi particula conservanda nutrienda, cum sanguine per Venarum ductus & canales transmittit. In quibus locis Ares pro cuiusque partis necessitate & indole, illud mercuriale nutrimentum vel conservam adaptat & disponit beneficio Archei sive coqui cuius parti peculiaris & proprii, purum conservantis, impuritatum reliquarum salia in tertia hac singulæ partis coctione, vel per cruorem (non intelligit hic sanguinem sed speciem largioris sudoris) vel per madorem cutis, ejicientis.

Sal illud tertium ingestorum principium, ab hepate ita à partibus Mercurialibus separatum, ad Renes mittitur; in iis transcolatum & resolutum, ad vesicam, corporis matulam, amandatur, quâ etiam illud salis excrementum effunditur.

Hæ omnes primæ, secundæ, tertiæ, coctiones, si earundem Archeus in nullo vel exorbitat vel deficit, omnia legitimâ quantitate & qualitate sunt, conser-

conserve
runtur.
Sin
ventricu
præallat
ficiens
piorum
accelera
ad legi
que præ
ut ut
ex rev
omnia
Ventricu
dia, co
Quod
dolore
partis q
Que
phure
hubet
stratum
Crucia
rum, i
tionum
morum
num a
vero
ciei, c
coph

conservantur, & è contra inutilia separantur.

Sin minus, Archeus exorbitans, in ventriculi prima coctione statim omnia præassat; illa putrefactio, per quam sufficiens & legitima prædictorum principiorum debebat fieri separatio, omnia accelerans, principia confundit, & non ad legitima sua emunctoria, à naturaque prædestinata loca, amandat. Vnde fit ut sæpius salia per Renes solvenda, ex reverberantis nimis & præassantis omnia Archei vi, confusa maneant in Ventriculo, unde tot Ventriculi incendia, rosiones, dolores, lapides, coagula. Quod idem in intestinis (unde illorum dolores & cruciatus,) idemque in Hepatis quoque regione, fieri potest.

Quod de Sale dixi, etiam de Sulphure ad intestina amandando, locum habet. Si illud nempè non benè sequestratum manet in Ventriculo; unde tot Cruciatuum & Eructationum foetidarum, nidorifarum, nausearum, vomitionum, semina; tot flatuum, rugituum, murmuris, colicarum, iliacarum passionum affectus in intestinis. In Hepatis vero Regione, tot discolorationes faciei, cutis, Icteri flavi, rubri, nigri, leucophlegmaticæ. &c.

Eadem

Eadem è contrario in omni coctione deficiens Archei vis, est tot morbosarum constitutionum enumeratis his affectibus opposita ratio.

Sal tertium Principium, in tertia separatione per urinam, in quarta & singulis partibus propria, vel per cruorem vel per madorem, si non legitimè separatur, sed vi Archei in Hepate vel renibus nimis & citò separatur, reverberatur in acrimoniam, confunditur cum Mercurialibus partibus, & ità purum cum impuro ad nutriendam singulam partem, per venarum canales transmittitur.

In singulis partibus, Ares vi sua magnetica, pro cuiusque particulæ nutriendæ indole, ex venarum canalibus suam necessitatem attrahens & disponens, ac per Archeum partis cuiusque coquens, & impurum separans, invenit sal & acrius & grossius, quàm quod in ultima illa subtilissima coctione per cruorem vel madorem extra corporis pores transpirare possit; unde illud sal ibi persistere cogitur. Et quoniam tractu temporis Archei exorbitantis vi, ulterius coquitur & assatur, reverberatur in acrimoniam usque. Talem malè feriatum & peregrinum hospitem, sanguis

sanguis cum carnosus partibus malè ferens, & ad extrema virium suarum agens, ad proximas articulationum cavernas & receptacula deponit. Vbi ex supradictis exorbitantis Archei erroribus, indiès & annuatim, sensim magis magisque aliquid apponitur ad illud sal vel Tartarum juncturarum; prout in vini vase tartarum sensim ad spondylia vasis agglutinari, apponi, magis magisque in lapillos, cum tempore figi videmus. Vnde ex acrimonia salis in partibus illis membranosis & exquisitissimi sensus, hospitantis, ferientis, rodentis, certis temporibus cum dulci articulorum sale & conserva Synovia (intelligit rursus Germanicum Gliedvasser) de novo, ex exteriori Macrocosmi, vel interiori Microcosmi injuria fermentantis & spumantis, tot dolores, tumores, calores, symptomata, ultimò coagulationes annuatim fixiores, usque in tophos, vel nodos, vel lapides, in articulis & renibus solvi difficillimos.

Prout enim Microcosmus ex omnibus fructibus Macrocosmi nutritur, ita diversa ex iisdem hoc modo damna & maleficia patitur. Ex leguminibus enim & leguminum potulentis, lutum & mucilaginem viscosam; Ex esculentis piscium,

scium, pomorum, tale aliquid mucilaginosum, lutosum, viscosum, ut illa lapidum genera per vesicam excreta, bolaria, lutosi, friabilia; Ex acris & aromatizatis, saccharatis, dulcibus, vinis generosioribus, acris, dura, ferientia, tartarorum & lapidum coagulatorum genera; quæ nec medicamentis nec ulla arte solvi possunt, sed cum vitæ periculo & fine, perennant.

Longus essem si omnem hic malorum Iliada recensere vellem. Sufficit primum omnium fontem monstrasse, ex quo derivata clades in patriam populosque fluxit.

His præmissis, sequitur breviter & Præservatio, & Curatio.

Primò. Omnia quæ curant, etiam præservant. Hic mihi in affectibus Domini Arcisevii, in Regione Aërea, tonus & balsamus pulmonum, per harmonicum Macrocosmi balsamum, Sulphur à salibus corrosivis, & ærugine sua quâ laborare incipit, præservandus videtur, ne cum tempore in dissolutionem & corruptionem veniat: consentiente nimirum in illius corrosionem supremæ Regionis (intelligit capitis) Ametria, suis imbris & pruinis in Mediam hanc regionem (intelligit pulmones)

mones) depluens, & omnia depascens,
 Quam simul magna ex parte frequen-
 tior Nicotianæ usus, ad illa stillicidia
 provocare videtur.

Secundò. In Curatione illius Arthri-
 tidis, & Nephritidis, prout etiam bal-
 amo non tantum Pulmonum; sed &
 univèrsi Systematis Microcosmici uno
 hoc opus est, Conservare principalia
 membra & Microcosmi Elementa in
 sua harmonia & balsamo, & reliqua
 venè habebunt. Natura enim optima
 & tutissima medicatrix morborum est.
 Quorum omnium curationem ille Phi-
 losophus novit, qui ex Macrocosmi har-
 monia, Symmetriam illam Microcosmi
 in suo æquilibrio conservare, & quod-
 vis individuum Microcosmicum ad il-
 lud expendere, & à suis extremitati-
 bus liberare potest.

Tertiò. Consistet quoque mea cu-
 randi ratio In resolutione Tartari, &
 conservatione balsami naturalis, per
 specificum & Vnicum omnium salium
 solvendorum arcanum, quærenti mihi
 assiduè laboranti Dei benignitate
 impertitum. Hoc Tartarus, cum con-
 portatione membrorum resolvetur, &
 soluto natura ipsa Varias vias inve-
 nit, quibus ejiciet.

B

Hac

Hac itaque quâ iudicium meum cepit
 Micro - & Macro - Cosmi harmonia ;
 Curationem hanc etiam cum bono Deo
 perficiam. Velis illam ô Deus , quam in
 nobis operari cepisti , conservare in ter-
 minum tibi benè placitum , ad solius Tui
 nominis gloriam immortalem , nostram
 vero salutem.

Hucusque fuerunt verba Doctoris

CNEUFFELII.

I I.

QUOD SECUNDUM ARTICULUM
 attinet. Nempè quid de genere Me-
 dicinæ Cneuffelianæ ab aliis acceperim :
 Hoc docebo , Altero ejusdem Doctoris
 Cneuffelii Consilio , quod in gratiam
 Serenissimi Poloniæ Regis VVladislai
 Quarti, nunc regnantis ante aliquot annos
 confectum ab ipso fuit ; & ad manus quo-
 que meas non ita pridem pervenit ; nam
 suppresso nomine multorum manibus
 jam teritur.

Id autem habet hæc verba.

Cum bono Deo.

Ad postulatum ægri, affectum dolo-
 rosum descripturo , æquum videtur
 Consilio & Medendi rationi præmit-
 tere

tere hujus affectus naturam quid sit?
 Originem unde sit? Progressum, qua-
 lis in omni decursu sit? Accidentia,
 symptomata & dolores.

Quæ omniâ ritè explicata excipit
 & Consilium, & Curandi methodus,
 brevis quidè in sed sufficiens.

Naturam doloripari hujus affectus
 & quid sit, sequens definitio exprimit.

Est itaque dolorosus hic affectus
 ægri, Universalis Tartarus bolaris vel
 apillo sus, per certas temporum perio-
 dos, in diversis corporis locis, & arti-
 culationibus, cum sale acuto, insignium
 colorum author, impediens naturæ
 iudabiles & necessarias actiones &
 virtutes.

Tartarum dixi hunc affectum non meo
 & veterum Philosophorum, & rectius
 Medientium Medicorum nomine, ex-
 licat enim ægri affectus dolorosi, non
 tantum naturam & originem, sed etiam
 accidentia, sive dolores.

Tartarus vulgo dicitur Infernus
 em fax vini, Germanicè *VVeinstein*.
 Tartarum hunc si Infernum dicas, dixe-
 s dolores & cruciatus plùs quàm infer-
 ales. Si vini faeces & ἐπιγένημα, sive
 incrementum ad doliorum parietes ad-
 erens Tartarum indigetabis, per
 aptam

aptam illam similitudinem, causam, naturamque similem in corpore humano ejusdemque canalibus & ductibus, venis, nervis, angulis, articulationibus exprimes. Nimirum tale quid faculentum, à natura in illis partibus non bene sequestratum, sed relictum, & in tempore in tales lapides coagulatum & compactum; excitans tam atroces dolores & impedimenta organorum omnium, in quibus hærent illæ Tartari faeces coagulæ, & nonnunquam cum singulari acrimonia interceptæ. Quem admodum enim vetus & defæcatissimum vinum, cum tempore sui ipsius caloris digestivi interni beneficio, purum ab impuro separat, impurum amandat ad spondylia vasis, eaque præfatimodo lapillorum vel salis coagulati instar incrustat; ita pars hujus in corpore humano doloripari Tartari, & similis est generatio.

Postquam enim Deus Deique amantissimis naturæ, in prima creatione Cælum, Terram, omniaque in iis contenta creasset, ultimò ea quæ diffuse erant creata, in hominem tanquam Microcosmum, ultimam & perfectissimam creaturam quasi in compendium omnia congeffit. Voluitque Deus, & stu-

iosa suæ conservationis natura, hoc
 & Cœlo, Terra, & reliquis elementis
 onstans Systema, ne in dissolutionem
 & repentinam mortem veniret, ex illo
 uo constabat, in terminum sibi præ-
 estinatum nutriendo, ita esse conser-
 atum. Itaque dum in dies humanum
 corpus, & singulis momentis, illo quo
 onstabat, nempe Cœlo, Aëre, Aquâ,
 Terrâ, eorumque fructibus pascitur,
 certum est, omnia & singula assumpta,
 on esse pura puta, sed plurimis faci-
 us & excrementis, prout cuique na-
 uræ providentiâ sunt indita, esse invo-
 ata & commixta; quæ impuritates
 um ad conservationem non prosunt
 ed obsint; provida natura ordinavit
 um Archeum, coquum, chymistam,
 ui beneficio caloris Spagyrici digesti-
 i, singulis partibus in corpore humano
 nsiti, purum ab impuro digestionem suâ
 epararet. Impurum utpote inutile vel
 er emunctoria convenientia, vel per
 loacam intestina, vel corporis matu-
 am Vesicam, extra corpus amandaret.
 Conservaret è contra purum, quod
 quævis pars vi suâ magneticâ attrahe-
 et, & liquorem hunc nutritivum sibi
 similaret. Hic coquus, sive Spagyri-
 us naturæ laborator, si in singulis par-
 tibus

ribus suo & separationis & conservati-
onis officio legitimè fungitur, omnia
in corpore humano benè habent, ad-
estque evecitica sanitas. Sin minus, hoc
fonte derivata clades, morbus, mors,
in hominem effluxere.

Qua ratione hæc omnia fiant, sequens
naturæ, & naturalis Archei labor, con-
docefacit.

Omne quod comedimus seu bibi-
mus, si veliquidum sit siue solidum, re-
tinet secum boli siue lutosi aliquid, vel
aliquid lapilli resoluti: videmus in aqua
pura, quæ quamvis nondum sit exco-
cta, sed simplex in scaturigine sua exi-
stens, quantam mucilaginem lutosam
bolarem ad lapides deponat, ita ut tra-
ctu temporis novâ superinducti subindè
lapides crusti, si frangantur, plicas in-
terius ceu terram foliatam multiplici-
tèr referant. Vnde etiam illa aqua fon-
tana magis depurata & salubrior putatur,
quæ illam mucilaginem lutosam in fundo
ad lapides copiose deponit.

Quid quod Aqua ipsa, Elementum
& matrix omnium lapidum, minera-
lium, & metallorum sit, materiamque
lapideam, mineralem, salinam, conti-
neat? quæ si sufficientèr excoquatur,
vel destillatione separetur, adhæret

illud

illud con-
in Vase
Tartarus
Si itaq
et miner
gelaginis
alieni et
hordeata
rumque
lis infecti
ginosas
rent? I
loboterran
Vegetabi
lia, ex
nostra
tis.
De ill
do dicta
tur, pe
nosum
salium
tione S
num ex
Quit
runt il
quibus
& salis
tractu
rum se
illud

Illud contentum, lutosum vel lapideum,
in Vase, quemadmodum vini fœx sive
Tartarus in dolio.

Si itaque aqua limpida matrix est,
et mineralium, salium, lapillorum, mu-
cilaginis lutosæ & bolaris? quidni plus
alieni excrementi obtinebit excocta,
tordeata, lupulata, tritici, avenæ, alio-
rumque incoctorum leguminum, juscu-
is infecta, quæ proprias fæces mucila-
ginosas, viscosas, tartareas, salinas, fo-
rent? De quibus fæcibus ex resolutis
subterraneorum mineralium spiritibus
Vegetabilia, ex Vegetabilibus Anima-
lia, ex utrorumque assumptis, corpora
nostra, participant. Hæc de potulen-
tis.

De Esculentis præter legumina mo-
do dicta, omnia quæ ex terra nascun-
tur, penes se eundem illum mucilagi-
nosum, viscosum tartarum, diversa
salium genera obtinent (quæ in resolu-
tione Spagyricorum ad oculum & ma-
num exhiberi possunt.

Quibus non parum de suo confê-
runt illa loca ubi agri stercoreantur, in
quibus plures lapides reperias, viscum
& salia diversa, quæ in stercore illis
tractu temporis resolvuntur, & agro-
rum fructibus postmodum innascuntur.

Uno verbo. Nihil puri est. In corpore itaque nostro, necessario & ritè fieri debet illa puri ab impuro separatio.

Hæc autem Separatio, aut Coctio fit quadruplicitèr.

1 In Stomacho. 2 in Hepate. 3 Renibus. 4 Singulis partibus; eorumque Ministris.

Prima Coctio & Separatio in Stomacho. Si illud quod comedimus vel bibimus, multum continet illius mucilaginis lutosæ vel lapillosæ; & superius stomachi orificium, plus æquo calidiùs, fervidum simulque angustum existit, aqueum illud mucilaginis vehiculum sensim evaporando, consumitur reliquo manente & ad orificium ventriculi adhærente illius mucilaginis Tartaræ crassamento, quod à calore & fervore angustioris orificii, dissipata suæ humiditatis parte, in usneam, lutum, & lapillos, vi salis coagulativa coagulatur, & tractu temporis non tantum induratur sed orificii fervore in calcem longo tempore quasi reverberatur. Vnde illa Stomachi Orexis sive ardor, qui in potatoribus. vel post copiosius haustum generosum vinum (quod acutissimum Tartarum fover,

ibidem-

ibidemque loci vel deponit, vel vsneam
 illam exultam reverberat, calcisque in
 modum, quasi cum calx hæc aqua per-
 funditur, accendit,) similem & Phlo-
 gosin, & dolores ardentis, excitare
 solet; præsertim ubi illud Orificium,
 propter illum lutosum Viscum seu
 Vsneam adhærentem exactè non clau-
 ditur. Consequenter ille ex vino & as-
 sumptis, præsertim aromatum calidio-
 ribus, volatilis salium spiritus, supe-
 riora petens, Oesophagum usque radi-
 cem linguæ, quasi continuato incendio
 cremare & adurere solet.

Et hæc de Tartaro bolari, luto, viscoso, Stomachi.

Sequitur Lapillofi Tartari genera-
 tio.

Si illa quæ comedimus aut bibimus,
 arenosum & lapidescentem in se, ut-
 potè in aqua, vino, & potulentis, deli-
 tescentem Tartarum fovet; si spiritu
 illo in se salino, & calidioris orificii
 fervore, coagulantur, cum tempore in-
 durata magis magisque figuntur. Exin-
 de variorum (pro diversitate salium)
 cristallorum, lapidum, grandinum, ge-
 nerationes existunt. Qui in orificio
 Stomachi & summitate, non equidem
 ardores, sed in assumptis & bibitis, in

deglutiendo dolores compressivos & deglutitionis. impedimenta excitare solent.

Vterque ille vel Lutosus, vel Lapidescens Tartarus, nisi ex supradicta orificii angustia, vel nimio fervore aduratur, & coaguletur, in assumptis latens transit unà ad interiorē ventriculi capacitatem, Si satis sufficiens & robusta est ventriculi, & bene digestiva sequestratio, separatur legitimè. Si non satis valida, illud assumptorum lutum & Viscus non sufficienter separatus, in plicis ventriculi adhæret. Si est ex lapidosi Tartari resoluti genere, in lapides proprio salis sui spiritu, aut vero temporis tractu in bolum coagulatur; prout in nonnullorum & brutorum & hominum ventriculis, utroque & bolares & lapillosos duriores, sectione exemptos, observatum est.

Et hæc de utriusque & bolaris Tartari, & lapillorum generatione, in Ventriculo.

Ordine naturæ sequuntur Intestina, quæ nihil aliud sunt quàm Ventriculus continuatus. In iisdem ergo par ac in Ventriculo, est Tartarorum prædictorum generatio, quæ plurimis intestinorum affectibus causam & materiam facit.

facit.
sive sol-
gella ex
culo fun-
nus, et
cruda,
tari ex
nis illis
salibus
non dig-
diversis
mixtis,
lago, d-
nerant
eo atro-
hement
incurat
ædunt
ram,
stunt,
reddun-
Bre-
gulato
intestini
tionis
causa
Ex
gulato
constit-
rities

facit. Si enim assumpta, sive liquida sive solida, legitime & sufficienter digesta excocta & elaborata in Ventriculo sunt, bene habent omnia; sin minus, cum sterquilinio commista sunt, cruda, semicocta, male separata Tartari excrementa (dum in iisdem intestinis illis excrementis supervenit simul ex salibus excrementorum male separatis non digestis, vis coagulans, figens) pro diversis salibus in excremento commixtis, diversus viscus, diversa mucilago, diversus bolus, diversi lapilli, generantur; qui quo duriores & fixiores, eo atrociores dolores, symptomata vehementiora, affectus diuturniores, & incurabiliore reddunt; quo magis accedunt ad viscum, & mucilaginis naturam, bolares, resolubilioresque existunt, minoresque & curatu faciliores reddunt affectus.

Brevibus hic ex Tartaro sive coagulato sive resoluto, principalium in intestinis affectuum catalogum, generationis ordinem & causam, non sine causa describere lubet.

Ex Intestinorum igitur Tartaro coagulato, generatur ut plurimum, Alvi constipatio, difficultas excernendi, durities sterquiliniorum, tumor, flatus,

sympanitis, & tormina circa umbilicum.

Ex Resoluto Tartaro, Iliaca, Colica, Convolvulus, Vomitiones, Rosiones, Diarrheæ, Tenasmus, Intestini recti fissura, Exulcerationes, & aliæ plures intestinorum ægri tudines, quæ sequenti ratione fiunt.

Stomachus rite officio suo fungens, in assumptis omnibus, hanc trium in iisdem latentium principiorum, salis, sulphuris, & mercurii, semper facit separationem. Primum, Crassissimum Sulphur, videlicet sterquilina, separat per intestina (qui non vult credere esse id sulphur, accendat crepitum ventris, vel sterquilinum ardens, videbit, & olfaciet sulphur id Microcosmicum) postea Mercurium & Sal, mittit per Mesaraicas ad Hepar. Hepar Mercuriales & subtilissimè elaboratas partes, pro nutrimento singularum partium separat, & Sal amandat ad Renes, quod postmodum cum Urina excernitur. Si itaque vis expulsiva non satis validè & sufficientèr hæc excrementa, & per convenientia loca separat, confunduntur æquè illa separanda principia, & sic combinatur & confunditur Sal, cum sulphure intestinorum, unde excrementa

menta exsiccantur, indurantur; alvus
 siccat, constipatur; unde difficultas ex-
 cernendi, tumor & flatus intercepti. Si
 vel naturæ, vel medicaminis beneficio,
 ille Tartarus tales constipationes cau-
 sans resolvitur, hæc omnia simul cessant
 & dispereunt. Si permanet ille consti-
 pans Tartarus cum induratione fecum,
 tractu temporis magis magisque indu-
 ratur, & figitur, insignia circa umbili-
 cum tormina fiunt; flatus intercipiun-
 tur & foventur, ac propter summam
 illam constipationem non inveniunt
 exitum, unde Tympanitis, illa falso æsti-
 mata à Medicis Hydropiseos species.

Omnes prædictæ intestinorum affe-
 ctiones ortum habent è sale, sive Tar-
 taro coagulato,

Sequuntur illæ, quæ è Sale sive Tar-
 taro resoluto, eoque vel acutè feriente
 vel dulci ac mitiori generantur. Ut sunt
 Iliaca, Colica, Convulsus, Vomitio-
 nes, Rosiones, Lienteriæ, Dyarrheæ,
 Dysenterici, Tenasmi.

Superius dictum si Stomachi Archeus
 rectè separat, Sulphur ad Intestina,
 Mercurium & Sal ad Hepar & Renes
 cum transmittere. Si igitur illud Sal in-
 testinorum non sufficienter sequestra-
 tur, tractu temporis acuitur & rever-

beratur; illudque tandem peregrinum
& acutum in Intestinis sal si resolvitur,
Colica, Iliaca, & Torminibus, percutit.
Si in maiorem acrimoniam, per tem-
poris & reverberii diuturnitatem Exal-
tatur, nec virtute expulsiua secernitur,
Erosionibus, fissuris, exulcerationibus,
Dysenteriiis, tenesimove, & reliquis ro-
dentibus affectionibus, ex sale acuto
resoluto, ferire solet. Ex sale è contra
mitiori & dulciori resoluto, Lienteria,
Dyarrhea spontanea, Semicrudorum
excrementorum, Alvique, fit dejectio,
Morbique omnes procedunt Hermec-
ticis dicti dissoluti.

Breviter hic recensiti fuerunt affe-
ctus ex Tartaro Intestinatorum, vel coa-
gulato, vel Resoluto, utroque vel acu-
tiori vel mitiori, oriundi in Ventriculi
& Intestinatorum Prima Coctione. Exci-
piat hanc jam sequens Coctio Secunda.

Secunda Coctio & Separatio, quæ
fit in Hepate, consistit in sequestra-
tione Rubini seu sanguinis pro nutri-
tione singulæ partis, à Crystallo Uri-
nario.

Omnia assumpta, in Stomacho & In-
testinis ritè digesta & separata trans-
mittuntur ad Hepar.

Si hujus vis Separativa debilis est,
sensim

lenfim lenfimque fit Hepatis ex Tartaro oppilatio, cui succedit cum abscessibus durities, unde distribuendorum nutrimentorum impedimenta, Atrophia, discoloratio, Cachexiæ species, Sitis, Tumores pedum, Hydropises, & Nausea, quia nutrimenta ex illa obstructione restagnant in Stomachum.

Ille Tartarus Hepatis Chronicus, tandem & computrescens, maturatur.

Si hunc vis Expulsiva Hepatis tandem expellere nequit, adventicio nutriente liquore defraudatum Hepar, ob obstructionem Tartari, proprium liquorem insitum adurit & consumit, ac inde arefit. Vnde sitis, fissuræ labiorum, linguæ siccitas, & consummata Hydropisis.

Talia non tantum in Hepate, sed in vicinis & ministris receptaculis, lienis, venarum Mesaraicarum, lactearum, glandularumque, ex obstructione, & putrefactione Tartari orta, fomitem dedere hæcenus tot Hypochondriacis, ex infarctu Tartareo affectibus, ut dolori compressivo flatulento, & præpedito nutrimento Hæcticæ consumptioni, Atrophix, Scorbuto, Melancholiæ; Et præsertim ex acescente seu Vitriolato Tartaro, resionibus, obstructionibus
fixis.

fixis diuturnis, Quartanæ, pluribus aliis. Quarum impuritatū plenior est quā Augiæ stabulum, hæc Hepatis & Vicini Lienis, ac Mesaraicarum, Regio.

E contra, si sufficiens & satis valida est tū digestio tū separatio in Hepate, omnia habent benè, & præfatæ partes liberantur ab hoc Tartaro; transmittitur enim cum Sale Vrinario ad Renes, in quibus Tertia Coctio existit. De qua sequentia.

Tertia Coctio & Separatio in Renibus existit, nimirum Salis resoluti. Quod Vrinam vocamus.

Hic vrinæ Tartarus, quia per plura longaque digestionum & Coctionum examina transivit, omnium prædictorum tartarorum speciebus est acrior, acutior, subtilior, celerior, penetrantior etiam in dissita loca, propter subtiliationem, & volatilitatem, propiusque approximat ad naturam salis acuti, nonnunquam armoniaci, nitrosi, vitriolati; nonnunquam calcis vivæ, prout assumptorum suorum redolet indolem.

Hic Tartarus Salis Vrinarii, si adhuc resolutus, & nondum coagulatus est, & paulatim in coagulum suum vitio renū abit, & in cavernis Renū (ceu Tartarus in vini dolio) per novam sen-

sim

Am appositionem agglutinatur, exurgunt per diversa suæ coagulationis & adhesionis tempora, illa symptomata periodica, dolor dorsi circa regionem renum & musculos, *Ψάα*, paucitas Urinæ tinctæ nimis, nonnunquam cruentæ, ardor urinandi, ulcerationes, sanies, dolores à dorso ad pectus excurrentes & sæpius Colicam mentientes, & ex his nausea, vomitus. Hæc de sale Urinario resolute.

De Coagulato fixo, sequentibus brevissime. Omnia quæ assumuntur ex tribus constant principiis, Sulphure, Mercurio, & Sale. Stomachus sulphur separat in sterquilinum, Mercurium sive nutrimentum singularum partium separat Hepar, & reliquum quod non nutrimentum est ad renes transmittit, videlicet Sal, resolvitque in Aquam, quæ dicitur tum Urina. Urina ergo cum sit Sal ab Hepate resolutum in aquam, si illud Sal in suam primam indolem, & originem (prout in variis assumptis illa indoles varia est, vel ex boli, vel ex lapillorum natura, utramque enim obtinere omnia assumpta superius demonstratum est) rursus coagulatur, fit, ut longo tempore figatur, reverberetur. Si est de natura boli fit lapis friabilis, mollis,

mollis, ut plurimum mitis. Si ex lapillo, fit arena, grandines, cristalli, lapides duriores incurabiles, nec solvi faciles, prout illa salis alia atque alia est vis coagulans, tūm mitior, tūm acutior. Ex acutiore enim & rodente, in viis urinæ, renum, ureterum, vesicæ collo, fiunt illæ rosiones, exulcerationes, dolores acuti, sanguinis & puris mictio,

Hæ coagulationes, si in renibus & primis urinæ viis non accidunt, prædictis omnibus affectibus liberantur ægri; transitque ille Tartarus vel bolaris vel lapillosus, ob internam vesicæ capacitatem. In qua tūm ipsius vi congelante, tūm salis Vrinarii spiritu coagulante, & ex indole sua, vel in bolum, vel lapidem duriores, utrumque majorem; ob vesicæ capacitatem, & fortiores Vrinæ spiritum, compingitur.)

Brevibus explicata Tertia in Renibus coctione & separatione, naturaque Tartari in his locis vel soluti, vel coagulati, necessario pro meliori illius Tartari in juncturis cognitione, ad quartam Coctionem & Separationem deveniendum est.

Quartam Coctionem & Separationem in singulis partibus, adiorior. Constituant enim in harum particula-

rium

rium coctionum uberiori explicatione,
 ægri dolorosi affectus, præsertim in om-
 nibus & singulis hinc inde articulatio-
 nibus, maximè Scizæ, genuum, & pe-
 dum, potissimum ad loca tarsi, metatarsi,
 & spondylii utriusque, digitorum insuper
 pedum. Quæ affectiones uno nomine Po-
 dagra dicuntur. Quam Hypocrates
 πολυχρονία τῶν, καὶ δυσάπανα τῶν
 τῶν, dicit.

Præ omnibus reliquis itaque Arthriti-
 dis speciebus illius affectus ægri exegesi
 (quantū tamen licet ob breve illud tem-
 poris & observationis propriæ spatium,
 quo adesse licuit, & dextrè augurari con-
 cessum) dabo sequentibus.

Quâ ratione Tartarus in singulis par-
 tibus generetur, & cum quibus sym-
 ptomatibus, dictum est superius.

Quomodo autem in has remotissi-
 mas partes, manuum, pedum, & om-
 nium hinc inde articulationum caver-
 nas sese ingerere, inibique dolores ex-
 citare possit, dicendum restat.

In primis Regionibus adhæret Tar-
 tarus crudus, crassus, bolaris, ut pluri-
 mum & lutosus, quia ad remotiora cor-
 poris per poros, venas capillares, &
 exiles ductus, nervos, & alios canales
 bene-

penetrare ob grossitiem substantiæ suæ nequit, sed in primis viis hæere & persistere cogitur.

Crassamenti ratio hæc est, quod in primis digestionis naturalis instrumentis, utpote ventriculo, utroque illius janitore & gula, crudum & grossum illud tantum separatur; In secundis ut Hepate, & illius confinio Mesaraicarum venarum ductibus, subtilior fiat filtratio, digestio, destillatio, separatio tenuioris & subtilioris Tartari; In tertiis, utpote Renibus & illorum administris partibus, subtilissima impuri subtilioris; In quartis, videlicet singula parte, vel parenchymate singulo, per cruorem, madorem, sudorem insensilem, διαπνοήν, per delicatissimum illum naturæ laboratorem Spagyricum cujusque partis, filtretur, distilletur, purumque ab impuro gnavitèr separetur.

Magnes igitur ille qui subtilissimum & volatilem Tartari salem, ad extremas articulationes attrahit, est vis illa & facultas singulis partibus suum nutrimentum attrahens & assimilans, cui malè sequestratus Tartarus sæpissimè commiscetur. Et quoniam hoc sal ibidem locrinidoneum est, fit, ut ipse sanguis

guis
hospit
timfi
Hoc
pontic
dulcis
Germ
exinde
dolor
item
cum
salia
in T
aliore
dere
quora
tione
perine
spum
Ac
assim
rari
tiora
bus,
tra et
rienti
ut ex
& con
Sec
dita

guis talem male feriatum & peregrinum
hospitem ægrè ferens, eliminat, & ad cu-
tim si potest, vel articulationes, amandat.
Hoc sal peregrinum, amarum, acutum,
ponticum, & alieni saporis, si cum
dulcissimo illo articulorum sale Synovia)
Germanis Gliedvva sser) commiscetur,
exindè fiunt illæ ebullitiones, incendia,
dolores, turbæ in articulis, separationes
item principiorum, perinde ac si acetum
cùm lacte confundatur, aut cum diversa
salia resoluta, & diversi spiritus (quod
in Tartaro vulgari vitriolato, vel
aliorum Menstruorum confusione, vi-
dere est) invicem præcipitentur. Ex
quorum salium commixtione, ebulli-
tione, illi tumores articulorum fiunt,
perindè ac si aluminosum sal ustum, suis
spumis attolli, & rarefieri videas.

Accedit etiam, quod pro diversorum
assumptorum natura, diversa sint Tar-
tari genera, alia crassiora, dulciora, mi-
tiora, ut ex aqua, leguminibus, fructi-
bus, quæ in primis viis adhærent; econ-
tra etiam sint alia acutiora, magis fe-
rientia, subtiliora, & penitiùs intrantia,
ut ex vino, saccharo, melle, aromatibus,
& eorum nimio usu.

Secunda causa est, quòd ad tam dis-
tintas extremitatum partes & juncturas
tartarus

tartarus pertingere soleat. Quia omnia quæ assumuntur, singularem & specificam proprietatem cum quavis corporis parte nutrienda obtinent. Exempli gratia, si solo pane vescaris, ex illo solo, suam nutrimenti partem accipit cor cereb-um, caro, nervi, articuli; hacque sua proprietatis assimilatione ad quamvis partem nutriendam, sæpius cum nutrimento suis commixtus transit tartarus simul, ad cor, cerebrum, carnem, nervos, & ad omnes partes.

Quod vero non in omnibus partibus articulorum dolorem excitat, causa subest, quod in aliquibus locis naturalis Archei vigor, resolvere & liquare tartarum possit, in aliquibus nequeat, absque hoc omnis homo arthriticus & calculosus esset necessario.

Cur autem ille Tartarus ita fixus hæreat, nec naturæ beneficio cum tempore dissipetur, consumeturque, causa est, quod omnis juncturarum Tartarus sal sit; quod coagulatum cum est, non nisi in aqua resolvi, & liquore hoc soluto educi potest: vel per suam ipsius liquationem (Tartari calcinati more) solvi ejicique queat.

Cur autem non fit illa liquatio, Siccitas illa Tartari, nimia, coagulativa & figens,

figens,
Tartar
lapides
prout e
tophos
nata in
verforu
ysmoru
quod h
dolor,
la denti
Sic
solvitur
spumas
men ut
& cont
acutur
medici
verbiu
etiam
medici
In
byrino
brevis
Dix
esse V
omnib
junctu
curia
Vellu

figens, in causa est. Vt hic juncturarum
Tartarus, vel in grana, vel in durissimos
lapides, & nodos podagricos cogatur,
prout est cujusque salis ad granula vel
tophos generandos, à natura prædesti-
nata indoles. Quæ etiam causa est di-
versorum dolorum, diversorum parox-
ysmorum, diversarum periodorum, &
quod hoc vel illo tempore, hic vel ille
dolor, hæc vel illa juvantia, hæc vel illa
lædientia, profint vel obfint.

Sic humido nonnunquam Cælo, re-
solvitur Tartarus, & ex resolutione in
spumas & tumorem attollitur, sicut alu-
men ustum. Frigido aëre condensatur
& congelatur. Sicco figitur. Calido
acuitur. Vnde tam dubiæ indicationes
medicis enascuntur adeo ut (juxta pro-
verbium) ibi aqua hæreat sæpius, quid
etiam experientissimis, quos ita ludit,
medicis, agendum sit.

In hoc dubitantium Medicorum la-
byrintho Ariadnes filum esto, sequens
brevis sed sufficiens curandi ratio.

Dixi in Definitione, A Egri affectum,
esse Universalem Tartarum, & est in
omnibus hinc inde articulationibus &
juncturis. maximè pedum; nec in jun-
cturis tantum, sed aliis insuper locis,
Vesica, Renibus, Stomacho; Vnde
ardor

ardor Stomachi, Calculus, dolor Nephriticus; lotium fabulosum bolare, & crudum Vrinae sedimentum.

Dixi, cum Sale acuto. Acrimoniam salis ostendunt acutissimi dolores, Nephritici, Arthritici, Colici, maxime Ischiatici, & Podagrici. De causa & modis generationis hujus Tartariae dolorificae, dictum superius in affectibus Renum, & Tartaro juncturarum in quarta Coctionis & separationis classe. Cur periodos ita variet ibidem etiam dictum.

Dixi, Impediens actiones naturae necessarias, & laudabiles. Post labores enim illos tartareos, & in laboribus ipsis, vidi ægrum nec incedere, nec laudabile nutrimentum, ac robur pedibus, nec universo Systemati corporis acquirere posse.

Brevi & simplici, sed veritatis proprio stylo hæc dicta, excipit curandi ratio.

Curandi autem hæc ratio, consistit, nec in Phlebotomia, nec Scarificatione, nec Cauteriis, nec alterantibus, nec purgantibus, nec diaphoreticis, sive sudoriferis, Revera! Attamen plures incurabiles habiti (sine fastu & verè dicam) cum bono Deo curati sunt.

Quo

Quo igitur modo ? inquires.

Respondeo. Sola resolutione Tartari, per specificum & Vnicum omnium salium solvendorum arcanum, Ita ut Mechanico illi arthritico, malleus & omnia subtrahantur instrumenta cudiendi Tartarum; fabrefactusque Tartarus cum confortatione membrorum, resolvetur. Quo soluto Fata & natura ipsa viam invenient, quâ eiciant. Ita elicit Fatum Divinum, ejusque amantissimis natura, in salutem ægri, quam animatus precor in solius Dei nostri gloriam.

Hucusque verba CNEUVFFELII.

III.

Quod Tertium Articulum attinet, nempe, quidnam ipsemet viderim, linguâ gustaverim, & usu observaverim in Medicina Cneufiana? Hæc sic habeto.

Tradiderat mihi liquorem quendam stillatum pellucidum, qui vehiculum ut inditi cujusdam minutissimi pulvisculi, in fundo lagenæ, tum, cum lagena non commoveretur, & diutius quiesceret, desidentis. Hic pulvisculus caput totius rei. Monstraverat mihi cum

C

quodam

quodam die in exigua pixide eburnea
 asservatum; ponderosus fuit admodum
 coloris obscure subrubentis, qualis so-
 lent esse garyophyli Indici recentes, o-
 vetustatem nondum ad nigredinem
 vergentes; Sed hic quem in pixide vidi
 nondum fuit ita minutus uti in lagenis
 erat, sed quasi ex granulis exiguis con-
 stabat, instar pulveris minutioris bom-
 bardarii. Saporis erat nullius, habebat
 saltem in se aliquid stipticum, cum lin-
 guâ diutius exploraretur. Exigua quan-
 titate liquori supra memorato indeba-
 tur; Exempli gratia cantharo quadra-
 ginta Vnciarum, unum se tantum gra-
 num indere dicebat. Ex qua materiâ
 constaret hic pulvis, nec ipse ita fu-
 simplex ut diceret, nec ego ita impu-
 dens, ut interrogarem, jure veram re-
 sponsionem negaturum.

Quoad liquorem, In eo inter cæterâ
 evidenter gustu deprehendebatur Sp-
 ritus vitrioli. Admiscebatur ei ut gra-
 tus acidularum in morem sapor redde-
 retur Iulapium Violaceum, aquo Iula-
 pio, liquoris color, quandiu commixti-
 onem
 esset recens, manebat subviolaceus
 cum vero mixtio veterascebat fiebat
 subruber.

Asservari autem jubebat liquore
 illu.

illum cum indito in eum pulvisculo, in
lagenis accuratè obturatis, in cellario
frigido, nec unquam in calidiore aëre
collocari, ut tanto gratiorem palato sa-
vorem retineret.

Hujus liquoris singulis diebus tria
itra exhaustire imperabat, in hunc mo-
um. Jubebat emi vitrum quatuor Un-
iarum capax. Hoc in manum accepto,
et alterâ manu apprehensa lagena cum
quore, primò lagenam illam fortiter
accutere aut conquassare jubebat, ut
a quæ per longam quietem in fundo
esederant, per Universum liquorem
margerentur, tum vitrum illud, frigido
to liquore replere, & ilicò ebibere ju-
ebat.

Primi vitri haustum præcipiebat hora
matutina sexta, aut septima, jejuno cor-
ore, sine custodia. Post haustum jeju-
are quatuor horis, aut ad minus tribus,
imperabat. Prandere post jubebat,
quod quisque vellet, citra ciborum de-
ctum, hac una cautela adhibita, ne un-
quam ederetur aut biberetur ad reple-
onem nimiam.

Tribus horis post finitum prandium
thaurire jubebat secundum vitrum, &
erum jejunare quatuor aut tribus ho-
is, & demum cœnare frugaliter.

Elapsis tribus horis post cœnam finitam, tertium vitrum exhaurire jubebat.

Quod autem jejuno stomacho ut hoc medicamento juberet, ratio erat ne operatio ejus ab infarctis cibis obtunderetur.

Quemvis, pro victus, condicionis, & vacationis suæ, ratione, deligere sibi posse horam ajebat. Exempli gratia, si cui intercederent inter prandium & cœnam horæ à cibo vacuæ octo, in medio hujus spatii jubebat sumere hoc medicamentum, nempe quatuor horis post prandium, & quatuor horis ante cœnam; Si cui sex horæ tantum intercederent, sumere jubebat tribus horis post prandium, & tribus horis ante cœnam. Minus tempus non admittebat.

Pulvisculo autem supra sæpius adducto, alios quoque pro vehiculo se dantes aliquando liquores ajebat, ut aquam Cynamomi, Borruginis, Petroselini, & his similia, pro morbi dispositione, & interdum ægri appetentia.

Aliquando in discursu quodam prolocutus fuit, se eo pulvere etiam curare Epilepsias, Manias, Melancolias, Quartanas febres; ut Univerſale quoddam illum esse, non obscure innueret.

Medicamenti hujus usum, In magnis & per

nam finis & perfecta inveteratorum morborum
 iuratione, singulis sine intermissione
 diebus, continuari volebat, plerumque
 annis anni spatio (quamvis tam perti-
 naces etiam morbos, aliquando inve-
 nisse se diceret, qui biennio demum vin-
 cerentur). In non inveteratis morbis, de-
 gere considerabat triginta duarum septimana-
 rum tempus. In minoribus Curationi-
 bus, & recentibus morbis, medium tan-
 tum huius temporis, & interdum no-
 vem tantum hebdomadas poscebat.

Tota Curatione permittebat deam-
 bulare, itinerari, equitare, sine ulla cu-
 stodia, & omnibus qualibus quisque vel-
 let laboribus fungi.

Si fortè in præscripta mihi Curatione
 molestior aliquis arthriticus paroxy-
 smus accideret, qui articulos aliquos
 crudelius inflammaret & cruciaret; Ex-
 trinsecum etiam medicamentum priori
 addendum reliquerat istius modi: De-
 erat in parva lagena, sicut dicebat, Recti-
 ficatum Spiritum Tartari (aqua erat
 pellucida, æquè violenta atquè aqua
 fortis aurifabrærum, quæ ilicò corrode-
 rat omnia linteamina, & omnes pannos
 quoscunque attingeret) cui pulvis quo-
 que quidam ruber in fundo desidens,
 immixtus erat. Ejus aquæ erat usus

calis. Lagenula conquassabatur fortiter, donec ab excitato pulvere turbidus rubesceret liquor; Tum effundebatur ejus liquoris bene jam cum pulvere commixti, nonnihil in cochlear argenteam, & super prunas candentes collocabatur cum cochleare, ut paululum incallescere, & inspissaretur; quamprimum fumare incipiebat liquor, amovebatur cochlear ab igne, & eo liquore locus affligus, tumens, seu inflammatus affatim illinebatur plumâ aliquâ. Loculus illitus tandiu non tegebatur, donec liquor illitus dispareret, & per se siccaretur; tum demum applicabantur desuper linteamina calida.

Repetebatur ista illinitio quinque 6. 7. 8. 9. 10. & etiam Vicies de die, tandiu donec aut dolor vinceretur, & cessaret, aut pustulæ parvæ in loco illito apparerent, ulteriorem illinitionem ob mordacitatem liquoris non permittentes. Tum eo die cessabatur, & locus illitus spongiâ vino calido imbutâ detergebatur & lente purgabatur. Quodsi postero die pustulæ illæ disparerent, & dolor adhuc permaneret, eadem illinitio repetebatur, donec omnis dolor & afflictio periret.

Si quis mediâ anni spatio, notabilem pro-

profectum supra sæpius adductæ potius
his, non animadverteret, non sentiret;
sed æquè ut antehac infirmaretur, cum
oro desperato, & à Deo ad has pœnas
condemnato habendum esse dicebat.

Signum Medicamenti proficientis,
& benè contra morbos pugnantis, in-
ter cætera esse aiebat, Urinas turbidas,
salitas, ductus Vrinarios modè velli-
tantes, titillantes.

Curationem ritè peractam, & ex
oto absolutam esse, ex eo dignoscî
aiebat. Quando æger melius valeret,
quàm decennii præimi decursu value-
rat, vel insigniter mitigatis, vel prorsus
sublatis omnibus doloribus. Quando
cæculo amplius non adhæreret; quan-
do rectè incederet, fungereturque me-
iori vigore & robore facultatum omni-
um, non tantùm manuum & pedum sed
& Vniversi corporis. Quando item be-
ne comederet, bene dormiret, sedatis
iis omnibus, de quibus antea conque-
rebatur.

Quandoquidem de Doctoris Cneusi
feli arte hic quoque agitur, & non
de solo inusitato & admirabili medi-
dicamine ejus contra Podagram (quam-
vis hoc sit præcipuum) lavat etiam ac-
tingere nonnullos peculiare ipsius in

Medicina sensus, differentes à quotidianis Medicis

Sub id tempus, quo Acidulæ accedi & frequentari solent, & cum jam in procinctu essem, ut eas adirem, nempe diebus ipsis Canicularibus, ex improvise venerat Doctor Cneuffelius in Hollandiam; Hinc interrogatus à me inter cætera, num Acidulas etiam in sua Curatione admitteret? Respondit, Superfluum quidem id esse in sua Curatione, Attamen non repugnare Curationi suæ, si cum Acidulis ipsis medicamento ipsius quis uteretur, citra tamen tantam ingurgitationem aquæ, qualis in Acidularum Vsu commendatur.

Phlebotomiam non permittebat, nisi raro admodum, & in parva quantitate. Sanguinem enim esse alteram vitam agebat; quæ vita cum eo, non ita temere profundenda esset, uti toto Orbe hæcenus impunè peccaretur.

Fonticulum in femore pedis dextri supra genu, in parte domestica seu femine positum habebam, quem lubenter occlusissem, quod equitationem impediret, non modo nihil miraculi præstaret, sed etiam jam semel atque iterum, sinus, abscessus, seu cameras

cum

cum exulcerationibus juxta genu pe-
pererat, metusque erat ne hæc mala eo
loco ob hunc fonticulum in assuetudi-
nem venirent, Sed Galenici mordicus
contradicebant, & si hoc facerem vitæ
periculum interminabantur. Consultu-
gitur D. Cneusselium, qui eum occlu-
dere jussit; fonticulos enim pro Cura
& præsertione in articulari ægritu-
dine, non modò inutiliter, sed stultè
applicari dicebat.

Si fortè contingeret, iterùm me in
remotioribus regionibus servitio bellico
implicari, ubi nec Doctoris Cneusselii,
nec incognitorum ipsius medicamen-
torum copia foret: Rogabam ut mihi
quæque medicamenta nota, & paratu fa-
cilia, præscriberet; quibus non tantum
sanitatem Deo volente per ipsum restau-
randam, postea tueri possem; sed etiam
occurrete aut iisdem revenientibus, aut
aliis ingruentibus morbis. Ad hoc in-
terrogatum scripto peculiari in hunc
modum respondit.

Cum bono Deo.

De futuris contingentibus, nec in
Philosophia nec in Medicina, est deter-
minata Veritas; Quare ex inclinatio-
nibus frequentioribus, & in habitum
proximis, prudens Medicus futurorum

98

prognosin modeste facere potest, & debet.

In dispositionibus ergo Domini Colonelli, in futurum morboſis, tres maiorum quæ metuo facio Classes

In Prima Classe. Est Tuffis illa post paſtum ſuis periodis nunquam intermittens, quæ certiffimum facit argumentum Salis in Cerebro reſoluti, deſtillantis ad fauces, eas vellicantis, eroſuri ſui temporis & reverberii incremento pulmonum ſubſtantiam (faxit Deus falſus ſim Calchas) & conſequenter conſumpto Pulmonum baſſamo, univerſum corporis Systema, ærugine Phthificâ conſumpturi.

Hiſce præſentibus diſpoſitionibus uſ & futuris in habituaſem affectum, Oppono Baſſamica, quæ virtute ſua unctuoſa fixâ, erodentibus ſalibus & ærugini, ſua dulcedine unctuoſâ acrimoniam temperando, ſicque æruginem prohibendo, & non tantum præſervando, ſed etiam curando, medentur.

Hæc pro indole & temperamento & eâ quam ipſe vidi Domini Colonelliſ conſtitutione, in formula ſequenti ſufficiente brevitate ſunt congeſta.

Recipe Florum Sulphuris, ter à Colothare ſublimatorum, drachmas tres.

Anti

Antimonii fixi Diaphoretici Vnciam
anam. Mastice drachmas duas. Suc-
cini albiſſimi drachmas duas. Croci
Orientalis ſcrupulum unum. Specie-
rum Diatrageanti frigidi, ſemi Vn-
ciam. Saccari albiſſimi Vncias ſeptem.
Cum duodecim circiter guttis Olei A-
niſi. Fiant Tabulæ ſive Rotulæ paulo
maiores ſtufero.

Et hæc formula ſeu Compoſitio eſto,
pro Tuſſi, & inclinatione Phtificæ.

Hæ Rotulæ ſi Tuſſis urgeat (abſoluta
tamen prius meâ prædictâ Univerſali
curâ) ſingulis noctibus numero ſex, ſe-
ptem, vel octo, cubitum eundo: Ut &
totidem (niſi ex illo Vnico Uſu malum
remittat) mane horâ ſextâ, vel ſeptimâ,
vel octavâ, jejuno poſt horis quatuor uf-
que ad prandium Ventriculo, abſque cu-
ſtodia tamen, ſumi, & ad aliquot, qua-
tuor, quinque, vel ſex ſeptimanas, con-
tinuari poſſunt, ſemel vel bis in die, pro
incremento deſtillationum frequentio-
rum, & tuſſis vel vehementioris vel re-
miſſioris.

Suadeo hic à nimio pellicente deſlu-
xiones uſu Nicotianæ ſeu Tabaci, abſti-
nere.

Si initia & certa indicia Phtifeos,
quod Deus prohibet, compareant,

Ter in dies. Mane, post Meridiem, & noctu illis rotulis utatur, ad singulam dosim, septem vel octo earum numerando.

Hoc Medicamentum ego pro Viatico confero Domino Colonellio in defectu reliquorum, pro Universali, & præservativo, & Curativo, omnium in futurum accidentium. Quotiescunque enim male habebit Dominus Colonellus, alvo prius bis vel ter, per Elixir Proprietatis blandissimè apertâ, illis rotulis bis vel ter pro exigentia sua ad octiduum notabili successu uti, aut eo successu hisce diebus non correspondente, cordatè tamen, ad quatuordecim, triginta, & quadraginta dies, donec melius habuerit, pergere continuando, potest.

Hic fortiorum purgantium Vsum plane interdico, in quocunque etiam affectu constituto.

Pro alvo expedienda & præparanda, ad superiorum medicamentorum meliorem usum, suadeo Elixir Proprietatis (si alvum movere debet) ad drachmam unam, in cerevisia calida bene butyrata, absque pane tamen, mane, jejuno post horas quatuor Ventriculo, sumendum.

Si

Si Ventriculi Coctio simul iuvanda,
 & Obstructio Mesenterii simul reseranda,
 & alvus etiam tutò expedienda est ad
 decem dies sequenti pulvere, drachmæ
 dimidiæ pondere, mane, in iusculo vel
 cubulo, vel gallinaceo, utatur. Et sin-
 gulo mane ad octiduum continuet, abs-
 què custodia tamen.

Recipe. Acidi Tartari Vnciam unam.
 Tartari Vitriolati Scrupulos quatuor.
 Santali Rubri drachmam unam cum
 dimidiâ. Spiritus Sulphuris acidi, quan-
 tum satis. Hoc Spiritu Sulphuris hic
 pulvis, quantum illius spiritus excipere
 poterit, benè irroretur, postea in mor-
 tario vitreo optimè terendo misceatur.
 Univerſa hæc mixtura dividatur in Vi-
 ginti doses æquales. Quælibet dosis
 detur in peculiari carta.

Secunda Classis & Tertia, est ex ge-
 nere Coagulatorum, five Calculi,
 five nodi Artetici.

Huic præservando & curando, do
 pulverem sequentem.

Recipe. Acidi Tartari Vncias tres.
 Cristalli calcinati Vnciam unam cum
 dimidia. Tartari Vitriolati drachmam
 unam. Santali rubri drachmam unam
 cum dimidia. Spiritus Vitrioli quan-

tum satis. Irrorentur bene, lapide subi-
gantur, teranturque, & pulvis dividatur
in doses Septuaginta septem,

Præservando. Singula hebdomade
bis ille pulvis drachmæ dimidiæ ponde-
re, in iusculo sumi potest.

Curando. Ad duas septimanas sin-
gulo mane ad pondus drachmæ unius
in iusculo bubulo, aut gallinaceo sumi
debet.

Hucusque verba D. CNEVFFELII.

Et his medicamentis atque præce-
ptis mihi datis, undecima Augusti, Anni
1642. idem D. Cneusselius in Comitatu
Ianusii Ostrogia & Iaslavix Ducis, à
fratre meo in Poloniam deducti, itineri
sefe commisit, cum promisso post ela-
psum annum iterum nos in Hollandia
visitandi Deum veneror ut sani & in-
columis conspectu, quam primum nos
frui faciat.

Hæc autem de eo fusiùs, duplici de
causa sunt commemorata, vir Doctissi-
me. Primò, ut artem ejus & genus
medendi rectè intelligas. Secundo, ut
habeas quod mendacibus hominibus
opponas, quorum aliqui in eo magicam
magis, quàm naturalem artem; aliqui
imposturam Empiricam ad tempus b e-
ve decipientem; aliqui imperitiam ca-
lum-

luminantur. Videbis mox in sequentibus
fufius quantam injuriam faciant vi-
ro incomparabili,

IV.

Quod Quartum Articulum
attinet, Nempe qualem mutatio-
nem ex operatione Medicamenti Cneuffe-
liani, observaverim in me ipfo, tam ra-
tione Egestorum, quam ratione Inge-
storum? Sic habe.

Scito Corpus à natura, mihi mor-
bosum datum esse. In quo præter cæ-
tera mala, conspicua maxime fuerit an-
nis sedecim, illa supra sæpius adducta,
Tussis molesta, cum multa expectora-
tione, hora sexta post quemvis pastum
accedens, & amplius horæ spatio du-
rans.

Nescio an vera sit vulgaris nautarum
opinio, quod illorum viribus multum
decedat, qui lineam AEquinoctialem
transeunt, & ex uno Hemisphærio in
aliud se repente transferunt. Hoc cer-
tè scio, ternâ Expeditione Americana, in
qua sexies AEquatorem transilire me
oportuit, magnopere me viribus fra-
ctum esse. Sed forsan toties perpeffi
acriores soles, imbres, labores, curæ,
solici-

solicitudines ob pericula, plus momenti
ad id poterant contulisse, quàm muta-
tio Cœli.

Certè Senium instans, & mœror ex
accepta in tertiâ expeditione injuria,
his malis junctus, effecere, ut reversus
Anno 1639 ex Brasilia, annum jam
quadragesimum septimum agens, inci-
derim in frequentiores catarrhos, tus-
sim vehementiorem, & insuper in cal-
culum Renum acerbum. Mox Anno
1640, adjunxit se iisdem malis Arthri-
tis, eo anno quidem adhuc tolerabilis;
Sed mox Anno 1641 gravis; Et Anno
1642, acerba jam & læva nimis, adeò
quidem ut paroxysmo læviente, qui-
cunque pes affligebatur, illum propriis
viribus nec à terra attollere & in le-
ctum inferre, nec ex lecto efferre & in
terram deponere, possem. imò ex uno
latere in aliud latus corpus nulla ra-
tione obvertere aut transferre, possem.
Extra paroxysmum verò & quum in
meliori statu valetudinis esse videbar,
membra, tumore, dolore obtuso, & ri-
gore occupata, vix commovere pos-
sem. Certè anno integro antè cura-
tionem Cneuffelianam, propriis viribus,
& absque famuli adminiculo, vestem
nec induere, nec exuere potuissem,
etiamsi

etiam si præmium decem aureorum mil-
lium propositum fuisset.

Inter hæc mala Tussi semper ma-
nente invicta.

Consului desuper multos Medicos
Batavos, viros egregios & eruditos,
eo sumptu, ac diligentia, ut eorum
Consilia ac remedia quæ proponebant,
brevis in tantum audita fuerint, ut ad
usum omnium ne temporis quidem
satis in vita haberem; ad usum verò
aliquorum etsi me conferre vellem,
non satis scirem, quid potissimum eli-
gerem.

Eo jam miseriarum deveneram, ut
per biennium proximè elapsum singu-
lis septimanis. si non duas, ad minus
unam potionem purgantem sumere
cogerer, aut dosim pillularum. Sine eo
ne utpotè senem cacohymicum, vi-
vere non posse ajebant. (cum tamen
nox impune sub Curatione Cneusse-
iana anno integro, ne unam quidem
purgationem assumpserim, lato adhuc,
Deo sit laus, exitu.)

Positi mihi etiam fuerunt Anno 1638
fonticuli duo, unus in brachio fini-
stro, Alter in pede dextro supra genu
in femine.

Positionem horum fonticulorum se-
quutus.

quatus erat, diligens, longus, & sum-
ptuosus, variorum medicamentorum
usus. Inter quæ præcipue notanda est,
terna eaque solennis bibitio Decocti
Chinæ cum Salsa; Prima continuata
per hebdomadas sex; Secunda per heb-
domadas continuas duodecim, tantâ
cum severitate, ut parum abfuerit quin
me interemerint; Tertia rursus per
hebdomadas sex. Item terna bibitio
Decocti Antiscorbutici (nam Scor-
buto quoque me laborare ajebant)
quævis continuata per hebdomadas
quatuor.

Quæ tamen omnia, aut exiguo, aut
ferè nullo operæprecio fiebant. Imo
inter hæc tormina, eo infirmitatis jam
deveneram, ut vires corporis essent nul-
læ, cibi appetitus vix aliquis; Oedema-
ta pedum continua deformia; tinnitus
sibilaque aurium perpetua. Tum quo-
que cum melius valere mihi videbar, &
cum essem extra paroxysmos, non po-
teram evestigio à mensa surgere, nec
in pedes memet erigere, nisi lentè ad-
modum & cum molestiâ. De gradi-
bus descendere aut eos ascendere, magni
laboris erat.

In his angustiis versanti mihi, conti-
git Dei beneficio, inexpedatâ con-
gessio

gressus cum Doctore Cneuffelio. Cujus
 opem ilico expetii, utpote quod ipsum
 Serenissimum Poloniae Regem, Domi-
 num meum Clementissimum, à deplo-
 ratissima Podagrâ exactè curasse, com-
 pertum haberem; Qui cum addixisset
 humaniter operam, Coepi uti medica-
 mento ejus die vigesima quarta Julii
 Anni 1642. Exhaurebam singulis die-
 bus terna illa supra præscripta pocula,
 Primum, hora octava matutina; Se-
 cundum hora quinta vespertina; Ter-
 tium nocturnum aliquam molestiam
 præ se ferre videbatur, quod aut vigile
 opus esset, qui hora convenienti exci-
 tarer, aut horologio cum excitatorio.
 Sed cum paululum cogitarem de re-
 medio, inveni facillimum; quippe post
 mediam noctem expergefieri, & ad
 reddendum lotium ordinariò à natura
 cogi solebam: Perindè erat, siue id ac-
 cidisset horâ prima post mediam no-
 ctem; siue prima cum dimidia; siue
 secunda; siue sesquitertia; æquè tem-
 pus commodum erat, ventriculo à cibis
 jam vacuo existente. Arripiebam tum
 portionem in lagenula capaciori (ut
 quati posset) supra mensam colloca-
 tam, & eam commotam amoto oper-
 culo ebibeam, nulla indigens aut can-
 dela

de la aut administro : ac sic in lectum
iterum me recipiebam.

Quum hanc narrationem tibi scriberem, absoluta jam erat annua curatio.

Accipe nunc quæ in eo tempore mihi evenerunt.

Quo magis Galenici Curationem Cneuffelianam, monstrosam, & irrationalem appellabant, ea propter quod asserat eam consistere nec in Phlebotomia, nec in scarificatione, nec in cauteriis, nec alterantibus, nec purgantibus, nec diaphoreticis seu sudoriferis, nec aliis vulgo usitatis remediis quibuscunque; sed in quodam arcano salium solvendorum, naturam roborante & exonerante. Eo magis attentus eram ad omnes mutationes quascunque medicamentum ejus in corpore meo ciebat. In diligenti hac observatione idem humani adverti, injuria ipsos offendere verbis Cneuffelii, non eo sensu intellectis atque prolata sunt. Certè in tam ancipiti medicamento quod vario modo pro varietate naturarum ægrorum operationem suam exercet, ut infra ipse videbis, sapienter & dicebat & faciebat Cneuffelius, quod sibi tantum non arrogaret, ut vellet præscribere naturæ, quando ea purgare, quando sudare,

quando

quando vomere, mingere, aut alia ta-
 ia agere deberet; Satius erat & re ipsa
 hoc comprobare, & verbis confiteri,
 quod ei id permetteret, ut illa roborata,
 tales vias sibi eligeret, quales ei magis
 expedirent. Videbis enim mox infra in
 meo exemplo, medicamenti ejus vires
 diverso tempore diversas, mox diaphore-
 ticas, mox diureticas, mox alteran-
 tes, mox purgantes; quas tamen Do-
 ctor Cneusselius scire non potuit: quip-
 pe in aliis non fiebat idem, quod fiebat
 in me; Et in aliis fiebant vicissim ea quæ
 in me non fiebant.

Singula accuratè persequar, modo
 oculos tuos, nares, & aures, non offen-
 dat ea curiositas, quæ in solis Physicis
 indecora non est.

Primis tribus mensibus laboravi quo-
 dam dolore gutturis & faucium, aci-
 diori potione exasperatorum. Causa
 fuit quod inæ lagenæ acidiores fue-
 rint, quàm aliorum. Per assuetudinem
 amen dolor mox evanuit.

Inter ea, quæ sub Vsum medicamenti
 Cneusseliani sunt Egesta, & quæ ali-
 quid de proprietate medicaminis signi-
 ficare poterant, sunt Retrimenta alvi.
 Hæc à die vigesima quarta Iulii Annæ
 1642, ad diem duodecimam Martii
 Annæ

Anni 1643. peregrinos habebant, & non naturales colores.

Præmis quidem octo circiter septimanis, erant ea omni atramento nigriora. Sequentibus has sex circiter septimanis, erant ea nigro-coerulea, sed intense tamen adhuc nigricantia.

Postea nigredo illa indies magis magisque vergebat in colorem obscure viridem, qualem *Hollandi Duncker See-grun* appellant. Interdum tamen referebant ea etiam colorem atrum, quando nimirum lagenæ acidiores occurrebant; Non enim omnes lagenæ ejusdem erant saporis, Intermiscuerat quippe Doctor Cneusselius lagenas suaves acrioribus, hac finis, ut nuper per epistolam fassus est, ne humores in corpore tanquam in Euripo sursum & deorsum semper agitentur, sed per intervalla etiam delinirentur ac componerentur. Ego sanè mutationem hanc Excrementorum diu soli Vitriolo imputabam, cujus sapor in portione fuit evidens, quippè idem accidit iis omnibus, qui Aquis vitriolatis acidularum in Germania, in Hungaria, & etiam in Spania utuntur, ut nigra habeant alvi recrementa. Sed quia Excrementa postea colorem peregrinum abjecerunt, quam

vis eadem potio permaneret, edocui-
um, in corpore quoque & intestinis a-
iquid hāsisse, quod ad peregrinos co-
lores contulerit aliquid.

Cessavit tandem penitus color pere-
grinus Excrementorum ut supra jam
attigi die duodecima Martii Anni 1643
nimirum in triginta duabus septimanis,
& redierunt recrementa alvi ad flavum
& naturalem colorem. Et quid in hac
sufficiant de colore excrementorum.

Quod Odorem attinet, Observavi
ea foetorem naturalem non habuisse
quandiu peregrinus color durabat, sed
inferinum quid oluisse. Eo vero tem-
pore quo nigro-cerulea erant, plerun-
que musco similem odorem habebant,
quod quamvis ridiculum, verum tamen
est. Tum vero cum lubrica alvus esset,
& sedes purgationum instar liquidæ
profluerent, piscosus quidam foetor iis
inesse solebat.

Quod Consistentiam Excremento-
rum attinet. Quandiu peregrinus co-
lor durabat, solebant esse solito durio-
ra, & pauciora, ita tamen ut alvus pro-
pterea nunquam sisteretur, sed quoti-
die una ad minus accideret excretio.
Rarum hoc erat, accidit tamen aliquo-
ies ut excretio uno atque altero die
ema-

emaneret. Observavi quoque Excrementis durioribus adhæsisse aliquando mucilagines quasdam flavas, hinc ind sparsas, quæ communi illa nigredine non tingerentur.

Quod liquidas illas & fluentes sedes attinet, quales in purgationibus solent conspici. Hæ rarissimè in usu hujus potionis accidebant, & propterea accuratissimè à me observatæ & annotatæ sunt, notabilem siquidem vim hujus medicamenti, ut mox videbis, significare videbantur. Has eo ordine hic considerandas proponam quo acciderunt. Die 2 Septembris Anni 1642, cum violentiori stimulo, & quidem subito itò ad alvum solvendam cogerer, Accidit, ut cum solita pauca quantitate sterquilini duri & nigri, effluerent duæ aut tres Unciæ liquoris gryzei sive Cinericii, qualis in Diarrhæa conspici solet. Putabam id ab arrosis potionibus asperâ visceribus profectum (quia acris admodum lagena tum obtigerat) sed cum nihil simile postmodum sequeretur, conjiciebam id è liene eductum fuisse. Die 25 Novembris Anni 1624, Ructus nidorem ovarum asporum redolentes (quales apud me concoctionem malam plerunque indicare solent)

Excre-uum complures in Expectoratione
quando matutina prorupissent, sequuta est eos
ne inde diarrhæa copiosa gryzeoviridis. Ab
gredine rtu Solis ad meridiem sedes quinque
quidæ magno cum impetu, atque ita
luentes rgiter prociderunt, ut iis matula im-
tonibus eretur. Cessavit Diarrhæa hæc ta-
in ulu en ilicò. Notabile vero id fuit ea
ropter e, quod quamvis multum humoris
atque & ex secessum, multum per sudorem co-
m vim osum, multum per expectorationem
idebis, atutinam, multum per urinam eo die
ordine rgiozem, exivisset, quod nihilominus
o acci- ulla omnino dejectio virium sequuta
1643, erit. Die 18 Februarii 1643, Sub
m sub- lum Novilunium, Resumpsit natura
, Ac- Medicamentum, intermissas aliquan-
ntitate u purgationes iterum, processitque
nt duæ eo hoc modo. Quum antecedenti
ve Ci- ste observassem in latere sinistro ali-
pici so- os exiguos dolores, & puncturas in
potione ne, sequutæ sunt de die sedes qua-
ia acris or liquidæ gryzei coloris. Hoc initio
t) sed to, postea 22 Februarii, sequutæ
equere- nt similes sedes duæ. Et 24 Februarii
ductum is. Iis diebus qui hic non adducun-
1644, t, ordinariâ excretionem durâ nun-
m re- am emanente. Die 1 Martii, Anni
coctio- 43, Etsi cœna admodum frugalis
olent) xcessisset, noctu tamen iterum ructus
quum D cru-

cruditatem redolentes observati sunt
 & de die sequuta sunt sedes quatuor
 largae, liquidae, non gryzae, sed gryzeo-
 virides. Die 3 Martii, Ructus cru-
 iterum orti sunt, & prodixerunt de
 sedes largas, liquidas, gryzeoviride-
 quinque, cum plurimo murmure
 ventis. Post prandium accessit his a-
 huc sedes sexta, intensius jam virens,
 piscium putidorum foetore totum co-
 clave complens; aequè offendebant
 nares meae, atque eorum offenduntur
 qui Forum piscatorium Amsterod-
 mense praetereunt. Die 4 Martii sim-
 liter evenit, Mane iterum quinque
 des, gryzeovirides, liquidae, largae
 profluxerunt. Et post meridiem rur-
 iis accessit sexta intensè virens, & aequè
 foetens, ac praecedenti die. Die 5 Mar-
 tum ordinaria sedes dura intercessit
 set; Rursus die 6 Martii, sedes gryzeo-
 liquidae, largae, profluxerunt quinque
 priores quidem quatuor, non nihil jam
 ad flavum naturalem colorem verge-
 tes, postrema vero quinta tota differe-
 erat, planè viridis lienosi coloris. Per
 dies Martii 7, 8, 9 quovis die pro-
 debat sedes liquida una, sed natura
 jam & flavi coloris, flatuque adera-
 frequentes. Die 10 Martii mane, 11

is sedes quinque liquidæ profluxerunt ;
 anteriores quidem tres , naturalis jam &
 flavi coloris , posteriores vero duæ gry-
 zovirides ; accessit earum numero
 post prandium sedes sexta liquida , lie-
 posæ viriditatis , & piscosi molesti fœ-
 toris. Rursum acidi post eam purga-
 tionem nihilominus permanentes , indi-
 cabant reliquas adhuc fuisse sordes plu-
 ris in corpore. Die 11 Martii , à me-
 dia nocte ad meridiem usque , duravit
 rursus spontanea purgatio , profluxe-
 runtque octo sedes liquidæ , non gry-
 zoviridis jam coloris , sed gryzei tan-
 tum. Die 12 Martii , Matutino tem-
 pore aderat sedes una , modicæ confi-
 dentiae , naturalis jam & flavi coloris.
 vesperti item similis altera. Nec am-
 plius postea apparuit color peregrinus.
 Irrigationesque sua sponte desierunt.

Reliquo tempore Curationis , Nem-
 pe à die 13 Martii ad ultimam diem
 illi , quâ hoc scribebatur , Retrimenta
 vi permanserunt in naturali colore &
 statu ; Alvo semper existente libera ,
 quolibetque die accidebant sedes natu-
 rales , aut duæ , aut ad minus una.

Pergo ad Urinas. Potio Cneuf-
 iana , in aliis plerunque urinis copio-
 se excitabat , & per eas præcipuam

partem Tartari soluti educebat, V
quidem Dominus Timmermannus
se ipso id observavit. Sed in me n
fiebat idem, aut si fiebat, fiebat par
forsan ideo quod copiosius sudaba
Omnino dum sub regimine adh
essem Galenico, & antè usum potio
Cneusselianæ, mictiones meæ erant c
piofiores, tenuiores, & magis aquos
A multis annis non memini me Vrin
colorationes habuisse, quàm in Potio
ista. Quamvis aliquoties tamen pr
fufissimæ ex, & aquosæ contigerint
usu potionis hujus quoque. Præter
in viis Vrinariis, nullæ arrofiones, ni
pruritus, aut titillationes accidebar
quales à Tartaro salito soluto in al
oriri solent. Nihilominus præter se
mentum ipsum, inferiori parte V
næ, apparere solebat aliquid turbi
hoc pacto; Exempli gratia, Si Vrina
vitrum matutinis vicibus collecta,
duas partes æquales, superiorem vi
licet & inferiorem secaretur, pars
perior erat plerunque clara & opti
colorata, pars verò inferior præter
dimentum fundo annexum habe
semper aliquid turbidi. In sedime
verò ipso plerunque copiosè deside
limus quasi argillaceus, qualem Doc
Cneu

Cneusselius Tartarum bolarem appel-
 e solebat. Hoc quoque observavi,
 od ut antehac semper in regimine
 lenico, ita quoque toto tempore cu-
 tionis Cneusseliane, in sedimento
 inæ apparuerint multæ arenulæ ru-
 e, interdum quoque subalbida sed
 rarò. Observavi item quod tota
 atione Urinæ meæ plerunque fue-
 t spumosa.

Pergo ad Sudores. Antequam
 huc potionem Cneusselianam inci-
 em, singulis diluculis sudabam spon-
 gissimè. Proficiscebatur id partim
 naturali ad id inclinatione, partim
 tassili à multo Decocterum sudori-
 erum sub regimine Galenico usu.
 copia sudoris quoque perseverabat
 usu potionis Cneusseliane, ut quin-
 e continuis Mensibus largissimè su-
 em. Quamvis, & Doctor Cneusse-
 sudores illos non exigeret, & ego
 eapropter habuerim neglectissimè.
 ndem ultimis diebus Decembris
 isca sudandi me coepit, ut ex propo-
 eos inciperem impedire, & inter-
 mpere, quippe sentiebam me iis de-
 itari. Novum id insuper sudoribus
 efferat, quod quivis sudor desinens
 ores quosdam circa pectus excita-
 bat,

bat, ita fervidos, ut cutim' quasi adu-
rere velle viderentur. Reliquis mensi-
bus, etsi sudores illi uberiores totie
interrupti tandem in desuetudinem ve-
nissent, permanebant tamen adhuc sin-
gulis diluculis madores, donec iterum
cum æstivis caloribus sudores largiore
recurrerent, qui durabant ad eam ul-
que diem quâ hoc scribebam.

Pergo ad Sputationem & Tusu-
sim. Per sputationem copiosam, à pue-
ritia ipsa ad hanc usque ætatem, natur-
mea multum semper excernebat. Me-
mini in adolescentia adhuc, tam stre-
nuum sputatorem me fuisse, ut quo-
cunque in loco horam unam atque al-
teram sedissem, à sputis plerunque ri-
vuli profluerent. Ab annis vero am-
plius sedecim, ut supra monitum, ac-
cessit ad sputationem Tussis quoque
cum multa expectoratione, quæ se-
horis post pactum quemlibet ordinari
se commovet, & ad minus unius
horæ spatium durat. In usu potioni
Cneusseliane hoc miraculum acciderat
ut post elapsas hebdomadas tres, tussis
ea penitus intermitteret. Stupebamus
omnes quotquot in domo fuimus in
solitum tussendi silentium, & adve-
nientes aliunde amicos in eandem ad-

mira

rationem rapiebamus; sed non man-
 constans ea felicitas, nona quippe
 otimanâ labente, tussis eadem ite-
 m recruderat. Post aliquot septi-
 mas tussis hæc iterum evanuerat, &
 ex post aliquot septimânarum quie-
 n iterum revixerat. Tandem medio
 bruario Anni 1643 vires resumens,
 ravit ad æstivos usque calores sat
 rtinaciter, eo tenore. Videlicet, Si
 enam finiebam horâ nonâ vespertinâ
 gebar tussire & expectorare horâ se-
 ndâ post mediam noctem (In Tussi
 nocturnâ evidentius quàm in diurnâ
 ebam observare aliquem catarrhu-
 n ordinarium à capite vix sensiliter
 stillantem, subitò cum tussi ipsa na-
 entem, & subitò cum eadem cessan-
 n; quippe elapsa horâ tussiendi suc-
 debat liberrima respiratio, tam per-
 res, quam per fauces; quæ res to-
 es quoties in memoriam mihi revo-
 bat assertionem Doctoris Cneusselii,
 sale in Cerebro resoluto & in sub-
 tam regionem destillante.)

Si prandium finiebam hora prima
 post meridiem, cogebar tussire & ex-
 pectorare hora septima vespertina.
 putatione solita pituitosa tota die
 non intermittente. Vtrumque tamen

hoc, & Tussis & Expecto-
 minus infestabant quàm antea. Inter-
 dum hoc quoque acciderat, sed rarius,
 ut nocturna tussis cum sua expecto-
 ratione periodum mutaret, & vices dif-
 ferret ad matutinum tempus cum sur-
 gerem. A Estivis caloribus hoc anno in-
 tensius urentibus, tussis hæc iterum cel-
 saverat, & à medio Iunio, ad ultimam
 Iulii quâ id scribo constanter emanet.
 Quid tandem de ea natura definiverit,
 tempus docebit. Vix ausim mihi pro-
 mittere victoriam, Certe si robustiori
 ætate medicamentum Cneusselianum
 mihi obtigisset, sine dubio vicissem
 morbum; sed nunc cum vires definere
 incipiunt, vix credo superiorem me
 evasurum, (quanquam nondum penitus
 desperem) Et tamen ob id virtuti &
 viribus medicamenti Cneusseliani, ni-
 hil detrahendum est. Ipsemet Cneuf-
 selius, & mihi, & me audiente aliis,
 sæpius id inculcavit, se nil esse aliud
 quàm naturæ servum, Iuvareque seu
 potius excitare se posse ea tantum; quæ
 adhuc existunt, & quæ debilitata tan-
 tum aut sopita sunt; sed quæ in natura
 jam desierunt esse (nimirum si aliquæ
 Vitales facultates jam sint emortuæ)
 ea se dare non posse, lubens profi-
 batur.

atur. quia si posset, etiam immorta-
m reddere posset hominem.

Quicumque consideraverit Horo-
opi mei Astra, quæ in lucis Vsuram
enientem die sextâ Decembris Anni
192, hora undecima scrupulo quadra-
esimo ante Meridiem, sub gradu Ele-
ctionis Poli quinquagesimo secundo,
nellum excipiebant, & suis qualitati-
us imbuiebant; deprehendet, Saturno
unam & Venerem lædente, ita illa
nxisse, & infecisse humores meos, ut
aturaliter contumaces, & necessariò
efractarii sint, nec à magno satis insito
ilore vinci queant. Ob quod vitium
e quinquagesimum octavum annum
tatis vix superaturum Iudiciaria Astro-
omnia. Statuat (licet fortè parceret
ors violenta, quàm Mars in domo
artis constitutus, minatur). Quod si
a est, quomodo ergo posset hoc ille
orrigere, quod Magno Deo aliter
isum? Certe si uspiam, hoc loci vel
maxime valeat illud necesse est: Quo
emel est imbuta recens, servabit odo-
em, Testa diu. Hinc manant illæ la-
rymæ, quòd natura pridem ad evacu-
tionem per os coacta, ab assueta via
esistere nequeat. Luctuosius hoc fortè
psi foret, si tantum ac tam malignæ
pituitæ

pituitæ per inferiora & non superiora
 vacuaretur. Deficientis & ad prædesti-
 natam ac propinquam jam mortem
 inclinantis naturæ, indicium forte id
 erit, si Medicamentum Cneuffelianum
 non vincet. Considera quæso ea quæ
 sequuntur. Sub finem jam Curationis
 Cneuffelianæ aliquoties collegi ista
 omnia, quæ viginti quatuor horarum
 spatio, per os exspueram, aut exscrea-
 veram, (nares non attingo, quia per
 eas rarò aliquid educitur, aut ferè nihil,
 excepto nisi catarrhus incumbat,) com-
 perique aliquando cum fortior exscrea-
 tio ac sputatio esset, repletum fuisse
 vasculum sedecim Vnciarum capax,
 (intelligo mensuram, nam quod pon-
 dus, pendebat ea pituita amplius quàm
 sedecim Vncias), Quam vero parca ex-
 pectoratio ac sputatio adesset, comperi-
 me excernere ad minus Vncias octo.
 Est autem totum id quod exscreo aut
 exspuo, pituita alba, viscida, sine ullis
 aut cruentis, aut purulentis maculis,
 quæ vitium pulmonum arguerent; Ea-
 que ita tenax, ut si quis partem virgæ in
 ea immergat, longissimè pituitam pro-
 trahat, antequam à reliqua pituita eam
 abrumpat. Ita Ventriculi & Hepatis,
 aliarumque partium coctio ex alimen-
 tis.

plus pituitæ conficit, quàm sangui-

Pergo ad Excretionem per Fonticulos. Fonticulos duos mihi positos
 esse, suprâ jam commemoravi. Hi
 ante regimine Galenico po-
 remis duobus annis, ita quoque sub
 Curatione Cneusseliana, anno hoc se-
 quente tertio, nihil omnino excerne-
 ant, si globuli ex rectâ radice Irias
 sculpti in eos non inderentur. Et ta-
 men radix Irias erat suspecta, ne pecu-
 arî quadam vi, plures humores attra-
 heret, quàm expediret. Dum in co-
 mitu statu accidit periculosum sympto-
 ma fonticulo pedis dextri, sub Cura-
 tione Cneusseliana in Decembre Anni
 1642. Quippe Fonticulus hic incipiens
 profolescere 9 Decembris, eousque in
 ulceratione processit, ut 26 Decem-
 bris mane numeratæ fuerint sponte la-
 dentes ex eo guttæ puris, Centum tri-
 ginta duæ; Vesperti vero Centum sex-
 ginta septem. postea diminuebat ite-
 rum pus, donec 4 Ianuarii 1643, fontic-
 ulus hic rursus in integrum restitue-
 retur. Galenici vocati, Curationem
 Cneusselianam carpentes, dicebant hoc
 mihi accidisse propter intermissas tan-
 diu purgationes, & omnino volebant

ut aliquoties corpus purgarem, sed non admisi consilium, ne interturbarem Medicamentum Cneusselianum mihi tantoperè proficuum. Et præterita memineram, antehac jam aliquoties exulcerationem ejusdem fonticuli accidisse, quum adhuc ex præscripto Galenicorum singulis septimanis purgarem, & priusquam Potione Cneusseliana uti inciperem. Radicem Irias tamen postea nunquam imposui, nec malum etiam rediit, ad hanc usque diem quâ id scribo, Deo sit laus. Interim tamen sine radice Irias, fonticulus iste nihil excernebat, ut nullum prorsus ejus usum videns, eum occluseim. Vigesima prima Junii 1643, ei fonticulo cicatrix jam inducta erat.

Hucusque de Egestis dictum fuit, Iuvat de Ingestis quoque aliquot verba adjicere.

Sciendum est, dictâ omnino nullâ me usum esse in Curatione dictâ Cneusseliana. Quippe experturus veritatem præceptorum Cneusselianorum, indifferenter vescabar, lardo, piscibus, caseo, lacticiis, salitis, & fumo induratis, hac sola cautione adhibita, ne unquam Ventriculum nimium implem. quanquam vereor, ne in eo interdum deli-

deliquerim ob nimium appetitum; neque tamen propterea aliqua indigestio, aut dolor Ventriculi observatus fuit totâ Curatione. In potu utebar Cerevisiâ communi, & vino indifferenter; plerunque Vini Gallici ad pastum quemlibet tria aut quatuor pocula exhauriendo.

Plura quæ ad observationem ingestorum pertinent, sequens articulus Quintus exprimet, in quo sub finem de Appetitu, & corporis vigore narrabitur.

V.

Quod Quintum Articulum attinet; Nempe quem effectum vel fructum, Medicamenti Cneusseliani senserim? Hoc primò ex speciali & seorsiva, cujusque morbi examinatione. & postea ex vigore corporis, & sanguinis immutatione, tibi manifestum fiet.

Quo ad Arthritim. Primis tribus mensibus, nimirum Augusto, Septembri, & Octobre Anni 1642, in Vsu Medicaminis Cneusseliani videbar mihi statim melius valere.

Interim præter Arthritica sympto-

mata consueta, nova quoque & insolita
accidebant istiusmodi.

Nempe die 20 Augusti 1642, Suræ
pedum magnopere indoluerant, iten-
que nerviseu tendines pedum inter su-
ras & calces; Post dolorem hunc mox
in pede sinistro tumor quidam durus
magnitudine nucis juglandis, in ip-
sistendinibus seu nervis infra suram con-
federat, qui tamen citra unctionem aut
adjumentum aliquod, quarto die ite-
rum per se evanuit, nec post rediit,

Octavo circiter die post hunc tumo-
rem, decubuerat in juncturam maxillæ
sinistræ, acris quidam & dolorosus de-
fluxus, citra tumorem; Vnius diei spa-
rio os aperire non potui, nec cibo vesci.
Dolor hic post duos dies recessit, reli-
ctis tamen in longum tempus quibus-
dam reliquiis: quia postea die 14 Se-
ptembris, item die 26 hujusdem, idem
maxillarum dolor recruderat.

Nervi tam anteriores per pectus, co-
stas, & latera decurrentes, quam poste-
riores à scapulis per dorsum descenden-
tes, ab obtuso quodam dolore & lassit-
tudine quadam, frequenter occupa-
bantur.

Nodos meos Artericos, in utraque
manu sitos, Doctor Cnusselius Hagæ
Comitis

Comitis antehac contemplatus, dixerat
 difficiliorem futuram curationem isto-
 rum nodorum, quam totius Arthriti-
 lis. Interim tamen primis tribus men-
 sibus statim, nodi isti propemodum
 evanuerant, ut exiguum eorum restaret
 vestigium; quamvis eos prorsus istis
 tribus mensibus non unxerim dato ad-
 d. liquore. Postmodum tamen deflu-
 xionibus articulos occupantibus, nodi
 isti diversis vicibus rursus intumesce-
 bant, & defluxionibus consumptis ite-
 rum detumescebant.

Mensis November iterum me affli-
 erat. Non quidem ita acriter afflige-
 bat ut antehac; sed tamen ita ut in-
 conclavi me continere necessum ha-
 buerim. Aberant quidem dolores acu-
 ti, sed dolor nihilominus obtusus toto
 sequente trimestri hærebat in omnibus
 erè corporis partibus, nervis, articu-
 lis, manibus, pedibus, genibus, cervice,
 umbis, juncturis. Molestum erat ma-
 num attollere ad pileum è capite de-
 nendum, molestum assurgere, mole-
 stum deambulare, molestum digitis ali-
 quid pressius contrectare, toto quasi
 corpore, concussus & contusus eram.
 Nescio, An ad id quoque non contu-
 erit aliquid intemperies & constitutio
 cœli.

cœli, quippe hoc Anno nulla hyems in
Hollandia fuit. Aut potius adscriben-
dum id est vi medicaminis omnia mem-
bra pedetentim pervadentis.

In Anno 1643, Per hos dies Ianuarii
27, 30, 31, Effuderat sese ingens copia
pustularum minutissimarum, rubicun-
darum, admodum prurientium, à talis
pedum ad suras usque totum spatium
occupantium. quæ pustulæ tamen pau-
corum dierum spatio evanuerant.

Ineuns Februarium Anni 1643, eam
novitatem rursus animadverti, quod
passim in utraque manu, & aliis quo-
que corporis partibus, mox hic, mox
illic, in articulis emergebant tumores
quidam duri quasi cartilaginacei, non
ad ossa adnati, sed in carnem innati,
sub ipsa cuti hærentes, plerunque ma-
gnitudinis pisi, interdum etiam magni-
tudinis fabæ; qui tamen non diu per-
manebant, sed intra quadriduum ple-
runque iterum evanescebant. Similium
tumorum ortus, & occasus continuabat
postea ad eam ipsam diem, quâ hoc
scribebam. In iis tumoribus non inerat
dolor, nisi tum, quum premerentur; Et
neque tum quidem magnopere dole-
bant, sed obtusè tantum.

Primò in Februario, & post in medio
Martio

Martio Anni 1643 acciderat, ut digitus
 medius manus sinistrae subito contrahe-
 retur, triduoque ita arctè in orbem con-
 volveretur, ut nulla ratione, conatu, &
 arte extendi posset; quum cum relin-
 quebam quietum in suo orbe, nullate-
 nus dolebat, sed quum altera manu
 prehensum extendere conabar dolebat
 acutissimè, ut relinquere eum & missum
 facere cogerer. Triduo elapso subito
 iterum sese erexit, me etiam non ur-
 gente & ferè non animadvertente, nul-
 lo mali aut doloris vestigio relicto.
 Idem postea aliquoties accidit digito
 medio tam manus dextrae quàm manus
 sinistrae, quum alii digiti simili malo
 non tentarentur.

Mensibus, Maio, Iunio, & Iulio,
 Anni 1643, aderant quidem adhuc ten-
 tationes Arthriticae, sed perexiguæ jam
 & sine viribus, ut me ab itineribus lon-
 gioribus, à deambulationibus, & labo-
 ribus non prohiberent, neque ab ulla
 actione alia. Pedes videbantur planè
 jam recuperasse robur suum. Vigesima
 quarta Iulii 1643, eo ipso die, quo an-
 nua Curatio Cneusseliana expirabat,
 assumptis duobus comitibus itineris,
 qui testimonium rei actæ præbere pos-
 sent, pedes Hagâ Comitis exivi cum
 dilu-

diluculo, quum jam hora tertia sonuis-
 set, & attigi Lugdunum Batavorum
 sive Leydam, ante sonum horæ septi-
 mæ matutinæ, ibidemque ingressus na-
 vigium horæ septimæ, in eodem ali-
 quandiu expectavi, antequam hora se-
 ptima audiretur. Navigio tandem sol-
 vente iterum Hagam intravi hora de-
 cima antemeridiana. Non integrarum
 quatuor horarum spatio, conficiens
 trium milliarium Hollandicorum iter,
 & quidem permolestum utpote magno-
 pere arenosum. Addo ocreatus eram,
 calcaria habebam, vestesque ac pallium
 pluvia imbutum pondere suo mole-
 stiam adaugebant. Et tamen non re-
 quievi, non assedi toto hoc itinere, sed
 continuo impetu illud absolvi, & citra
 sudorem. Nec ita lassus fui, ut non ite-
 rum è vestigio pedes Hagam repetere
 potuerim, si adniti voluisssem; fecissim-
 que id in gratiam Doctoris Cnassellii,
 etsi ultra quinquagenarius, ni me re-
 gressum meditantem comites abster-
 ruissent, revocatione in memoriam
 fomiculi pedis dextri, et Iunii pri-
 mum cicatrisati, antehac ex levi causa
 frequenter luctuosi. Reversus Hagam
 eo ipso quidem die, utpote homo ali-
 quam lassitudinem pedum sensi, sed
 sequenti

sequenti die omnino nullam; ita pedes iterum erant vegeti, ac si nullum laborem præcedenti die confecissent. Minora itinera, ut Haga Delstium, & aliorum quæ uno tantum miliarî distabant, ludendo conficiebam, vires pedum peritantes. Atque hæc de pedibus.

Quod manus attinet, hæc adhuc erant chiragra nonnihil impeditæ, sed fat leviter. Hoc tantum demirabar, quod ex nulla manifesta, mihi que cognita causa, viderentur esse aliquatenus manæ & submurilæ. Si Doctor Cneuffelius adesset, ut statum valetudinis meæ ipsemet inspicere posset, nullus dubito, quin facillimè toti Curationi coronidem imponeret. Sed in absentia quoque ejus indies meliora præstolabor à Deo omnipotente, Cui Soli debetur gloria in sæculorum sæcula, quod ea aperuerit Cneuffelio, quæ afflicto generi humano, & mihi salutem promittunt.

Quoad Catarrhos. Hi sub regimine Galenico mihi alioquin vehementer infesti, durante potionè Cneuffeliana, non erant importuni. Duostantum notabiles tota curatione habui. Primus me invaserat & gravi tussi afflixerat.

xerat per hos dies Novembris 2, 3, 4, 5. Sed ei credo dederat causam; partim magna sollicitudo ob periclitantem grandem pecuniam, cambio ita infelicitè commissam, ut non collybus tantum, sed & fors periclitaretur; partim iter Amsterodamum nocte pluviâ ac frigida ejus Cambii causa, non satis bene munito corpore susceptum.

Vt parerem monitis Cneusselianis, qui tabacum cerebrum meum irritare, & ad destillationes stimulare ajebat, abjeceram usum ejus, quintâ die Novembris 1642. nec ad eam diem quâ hoc scribo, eum repetii; Nihilominus post abdicationem eam tabaci, aliter me catarrhus postea afflixerat per hos dies Januarii 25, 26, 27, 28. Sed & hunc catarrhum poterat id promovisse, quod hoc anno hyems nulla esset in Hollandia, & ob id catarrhi in vulgus vehementer sævirent.

Quoad Sibila Capitis, & Tinnitus aurium, quæ in regimine Galenico nunquam cessabant, hæc omnia totâ hac curatione exularunt.

Quoad Oedemata pedum. Hæc totaliter evanuerant.

Illud tamen mirum est, in dicta Curatione Cneusseliana, quod etsi sim corpore

corpore satis pingua, & facie optimè
coloratâ, muscoli tamen in utraque
manu, qui siti sunt inter pollices & in-
dices, sint ita extenuati & exesi, quem-
admodum Phtificis esse solent (quan-
quam idem ante curationem conspi-
cium jam fuerat). Item quòd ungues
in utraque manu in dies majores rugas
contrahant. Confirmare hæc credo
Doctoris Cneusselii judicium, me æstu-
are intus, Et si vita aliquo celeriori fato
non abruptatur, Phtisi me consum-
ptum iri.

Quo ad Nephritim. Hæc in ini-
tiis Curationis penitus sese non com-
movebat. Perque integras tredecim
hebdomadas, quoties vellem liberè in
dorso decumbebam, quod ante cura-
tionem Cneusselianam, dolor renum
non permittebat.

Die 23 Octobris 1642, demum acer-
bus me Nephriticus paroxysmus ex
improvviso corripuerat, ut cum gemitu
lectulo inferret. Cruciatus erat acutus
in rene dextro. Omnis tamen dolor
intra horas octodecim confederat. Puto
lapillum grandiore, orificio Vreteris
impactum, cum non satis laxam viam
progrediendi inveniret, in renis insensibi-
lem cavitationem relapsum fuisse.

Alium.

Alium item paroxysmum Nephritidis cum sensi die 6 Aprilis 1643. Erat is dolor obtusus in renibus; Effluxitque eo die urina nonnihil cruenta. Perseveravitque postea Nephritica turbida urina usque ad diem 12 Aprilis 1643.

Die 13 Iunii 1643, cum allati essent Asparagi eximiae magnitudinis & pulchritudinis, emi eorum magnam copiam, & in coena nihil aliud praeter unicum hoc ferculum comedi, & fortè gulosius quàm oportuit: per risum dicebam experturum me, num in meis renibus multum calculorum remanserit post curationem Cneusselianam? Sed certe exterruit me mox hic Asparagus, nam sequenti statim die insigniter Nephritim movit, ut non tantum dolores adessent, & arenæ multum cum Urina efflueret, sed exirent etiam aliquot lapilli magnitudinis piperis, rubri, & friabiles. Ad evitandam maiorem calamitatem, more solito, assumpsi de althea Fernelii uncias quatuor in duobus haustibus, ut Vreteres & vias urinarias calculo emollirem. Et videbatur id multum profuisse.

Supra in Egestis recensitum jam est, quod ut antea semper sub regimine Galenico, ita toto quoque tempore

Cura-

Curationis Cneuffelianæ, apparuerint
multæ atenuæ rubræ in urinis; inter-
dum etiam subalbidæ, sed perrarò.

Quoad Tussim. De hac supra
articulo quarto, inter Egesta abundè
jam dictum est.

Quoad Melancholiam Hypo-
chondricam, mihi alioquin familiarem
& molestam, ejus nullam amplius vim
observare possum.

Quoad Corporis habitum. Eo
pridem bono jam fruor, Deo sit laus;
Speroque Deo volente me fruiturum
in dies adhuc meliore. Nisi fortè pro-
pinqua jam sit moriendi necessitas.

Facies mea, omnium qui me norunt
confessione, est nunc multò coloratior,
hilarior, vegetiorque, quam fuit ante
multos annos. quod ipsum & tu vidisti.
Appetitus sibi est ingens. Antehac uno,
aut uno cum dimidio pane prandium
absolvebam, nunc contingit sæpius, ut
inter jocos prandii cautelam non ad-
hibens devorem quatuor panes triti-
ceos tales quales singuli medio aufero
emuntur. Ordinariè tamen tres panes
ejusmodi ad prandium absumo, ad cœ-
nam dimidium hujus.

Quoad Sanguinem, Et ex eo
de

de Sanitate iudicium, attinet. Scito, quamquam phlebotomiam D. Cneuffel-
 lius extra notabilem necessitatem ve-
 tasset; Metamen, utpote ad eam af-
 fectum, & subito desinere metuentem,
 post AEquinoctium Autumnale, nempe
 die ultimâ Septembris 1642, post ela-
 plas jam Curationis Cneuffelianæ se-
 ptimanas novem, venam aperuisse. Mo-
 vebat me ad id Tussis post intermis-
 sionem aliquot septimanarum iterum
 renascens, & somnia turbida, ac tenta-
 tiones arthriticæ frequentiores. quæ
 omnia sanguini diutius præter morem
 retento, imputabam. Detraxi igitur è
 brachio dextro sanguinis Vncias octo.
 plus detrahente Doctoris Cneuffelii cau-
 sa, non audebam. Sanguis hic non adeo
 quidem fuit bonæ notæ, melior tamen
 jam fuit quam antea; seri habebat con-
 tra morem priorem satis, sed biliosio-
 ris; In superficie sanguinis condensa-
 tum erat gluten quoddam firmum &
 coherens, ceu cutis; scissum habebat
 subtus cutim hanc, parum sanguinis flo-
 ridi; reliquus ad fundum usque pertin-
 gens sanguis, fuit crassus, niger, melan-
 cholicus, non tamen adeo teter ut ante-
 hac. Putredinis antea interdum aliquas
 ostendebat notas, tum vero nullas.

Die

Scito, Die secunda Mensis Maii Anni 1643,
 quamvis nulla me urgeret necessitas,
 tamen cupidus, scire qualis evasisset
 sanguis meus, post potionem diutur-
 iorem Cneuffelianam, rursus emisi
 sanguinis uncias octo è brachio dextro.
 Apparuit, Deo sit gloria, longè me-
 ior laudabiliorque quàm antehac. In
 primi quidem Vasculi superficie aderat
 adhuc gluten seu cutis pituitosa non-
 nihil gryzea, sed multò parcior jam
 enuiorque quàm antea. In secundi Va-
 sculi superficie, exiguum jam erat cutis
 ius vestigium. In tertio Vasculo ferè
 nullum. Præterea sanguis superior erat
 loricatus, Inferior verò fundum attin-
 ens, nequaquàm ita ater ut antehac
 sed satis laudatæ rubedinis. Serè quoque
 contra veterem morem habebat satis

Breviter in multis me Deus Miseri-
 cors per Doctorem Cneuffelium iuvit,
 quod si non in omnibus ab eo me ad-
 iutum hætenus adhuc voluerit, ejus
 sanctissima voluntas fiat necesse est.
 Adhuc Deum invoco & dum spiro,
 spero; Omnino si suus à Deo cuique
 præfinitus vitæ terminus, & inexora-
 bilis intereundi necessitas non instet,
 medicamentum Cneuffelianum, mira-
 cula præstare posse arbitror.

Quod Sextum Articulum at-
tinet, Nempe num quæ Extraordi-
naria in usu Medicamenti Cneuffeliani
mihi acciderint?

Dico accidisse. Sed minutiora quæ-
dam, quæ quodammodo ad Arthriti-
dis species pertinent, iisque assimilan-
tur, hic non attingo, siquidem præce-
denti Articulo quinto ea expressa jam
sunt. Duo tantum hic recensebo, quæ
cum Arthritide, meâ quidem senten-
tiâ, nullam aut vix aliquam habent
communione.

Primum fuit tale. Amsterodami
ob intricatum Cambium diutiùs hæ-
renti, & catarrho, ut antè expositum
est, laboranti, defecerat in lagenis itine-
rariis potio Cneuffeliana, ut unâ die eâ
caruerim. Remittente jam catarrho
quum ejus potionis habendæ gratiâ,
die quinta Novembris 1642, curru
Hagam Comitum festinanter me reci-
perem, invaserat me subitò morbus
novus, qualem totâ vitâ antea non gu-
staveram. Is erat angustia pectoris circa
diaphragma; Ita affectus eram quasi
pectus inter duos asseres compressum
hab

haberem. Latera in momento ita do-
lebant, acsi a longo tempore baculis
contusa fuissent. Respiratio erat diffi-
cilis. Si altius liberiusve respirare co-
narer, ictus tanquam pugione inflicti
sentiebantur, præcipuè in latere dex-
tro; qui eò magis affligebant, quòd
russire nihilominus interdum cogerer,
quia quò acrius russiebam, eò acriores
ictus ingeminabant. Pleuritidis speciem
referre videbatur hoc malum. Rectè
accidit quòd eà ipsà die, quà malum
hoc nascebatur, Hagam attigerim. Post
mediam enim noctem, exhausto pocu-
lo solitæ potionis Cneuffelianæ (& quĩ-
dem tum, lagena acidior acriorque ob-
tigerat) incipiebat malum hoc statim
mitescere. Flatus verò tantum fuisse
comperi, quia brevi post exhaustum
poculum, & crepitus Ventris complu-
res, & ructus frequentes, & eos sequu-
ta quies placida, rem ita se habuisse
manifestò comprobarunt. Significave-
ram eum casum Doctori Cneuffelio
per litteras, sed ille longè aliam rem
fuisse rescripsit, quàm ego putaveram;
Nimirum statuebat id fuisse arthriti-
cum decubitus, sive Arthritin illam,
quam à claviculis Medici Practici Clei-
sagram appellarent.

Secundum, quod extra ordinem mihi
 acciderat, fuit tale. In parte supe-
 riore brachii sinistri, alo fonticulum,
 qui positus fuit, ante quinquennium. In
 parte vero inferiore brachii, nempe in
 cubito, sita est cicatrix vulneris antiqui,
 antè septennium adhuc in Brasilia ictu
 bombardæ infecti. In hoc itaque bra-
 chio decimanona Martii Anni 1643
 talis calamitas acciderat. Immiseram
 præcedenti die globulum cum cantha-
 ridibus in supra descriptum fonticu-
 lum, ad refricandum foramen quod
 callo obduci incipiebat; exindè ut mos
 est foramen aliquantulum inflamma-
 tum erat, sed ita tamen inflammatum,
 ut vix putem inflammationem istam
 defluxum ita notabilem attrahere po-
 tuisse. Breviter unde malum acciderit
 nescio, Hoc saltem scio, Quòd acris
 quidam defluxus Fonticuli foramen
 præterlapsus inciderit in ictum dictum
 bombardæ, & in cicatrice ipsa sedem
 fixerit. quæ cicatrix alioquin ita probe
 sanata fuerat, ut toto septennio nulla
 me prorsus molestia afficeret. Primus
 sensus doloris, qui in observationem
 venit, fuit istiusmodi: cicatrix videbatur
 esse subito occupata à nive, aut frigore
 quodam magno. Ego judicabam ic-

fuisse

fuisse defluxum arteticum ; Et hinc unxi
 cicatricem & brachium ad ignem ter
 liquore à Doctore Cneuffelio dato, cu-
 jus mentio & descriptio facta est supra
 Articulo Tertio ; Mox cicatrix illa,
 mihi quidem incertum, an ob defluxum
 supra adductum solum, an verò etiam
 ob illinitionem eam, magnoperè intu-
 muit, & gravissimo dolore me affecit,
 ut diem noctemque gemitu traduce-
 rem, neque somnum capere possem.
 Per dies Martii 20, 21, 22, 23, simili-
 ter summis cruciatibus divexatus, no-
 ctes insomnes ducebam, toto brachio
 ad foniculum usque insigniter jam tu-
 mente. Accersiti Chirurgi mitigabant
 dolores in iis diebus hoc pacto. Pri-
 mum Unguento Populeo inungebant
 totum brachium, & postea super hoc
 unguentum applicabant anodynum ca-
 lidum (fuit autem anodynum illud, pa-
 nis triticeus in lacte coctus cum paucis
 croco). Per dies Martii 24, 25, 26, 27,
 suppuratione maturescente, minores
 jam erant dolores, noctesque quietio-
 res, ut somnum interdum capere pos-
 sem, populeum tamen, cum anodyno
 dicto continuabatur. Tandem vigesi-
 ma septima Martii, noctu pus cicatri-
 cem rupit, & crudi sanguinolenti icho-

res magnā copiam effluerunt. Putabamus exiturum unā aut fragmentum aliquod ossis, aut globulum bombardæ (quia quum id brachium non in utramque partem perforatum aut trajectum, in Brasilia curaretur, globulus in vulnere inventus non fuit, putabamur tum, quod exciderat in itinere, quum post acceptum vulnus integrum militare adhuc cum non obligato brachio pedibus conficerem) sed neutrum horum tamen apparuit. Die nona Aprilis 1643 vulnus iterum clausum erat. Per reliquum mensis Aprilis in Majum usque fovebatur brachium mane & vespere linteolis in vino rubro calido tinctis, in quo incoctum erat rosmarinum, lavendula, folia rosarum rubrarum, & aliquot aliæ herbæ.

VII.

Quod Septimum Articulum attinet. Nempè qualem effectum Medicamenti Cneusseliani viderim in mihi notis?

Possẽm tibi aliquem catalogum mihi notorum recensere, quos post Serenissimum Regem meum, in Polonia & Prussia Doctor Cneusselius feliciter curavit;

curavit; Imò habuimus nuper Danti-
scanorum Amsterodamensibus notiffi-
morum, ut Petri Henricii ad Coyman-
nos, & aliorum litteras, eximium ejus
rei in ipsorum Civitate quoque testi-
monium ei præbentium: Sed frustra
tribitales allegarem, qui tibi non sunt
cogniti, aut quos videndi non datur fa-
cultas; Tales tibi adducam qui hic in
Hollandia tecum habitant, & quos vi-
dere & alloqui poteris, quum voles.

Duos hic novi, qui eodem tempore,
& mecum unâ, portionem supra sæpius
adductam, à Doctore Cneuffelio acce-
perunt, & eâ hoc ipso tempore, quo id
scribo, adhuc utuntur.

Vnus est Vincentius Isselsteinus, Præ-
fectus Equitum, & Gubernator Orsoy-
ensis, annum nunc ingressus quinquage-
simum quartum, homo cælebs & ob
id curatu facilior. Qui quidem quin-
que Mensium spatio, ex Arthritide sua
ita convaluerat, ut commodè ambula-
ret, equitaret, & munia militaria, pe-
des, equesque obiret; quamvis aliquo-
ties postea leviter eum tentaverit mor-
bus. Mensibus his postremis, Maio,
Junio, & Julio, ita jam confirmato,
sano, robusto, & pingui corpore erat,
ut ne desideraret quidem à Deo im-

mortali, meliorem valetudinem. Tanto magis elucebat in eo perfectio Curationis, quantò majoribus laboribus hac æstate citra noxam omnem exercebatur. Nam Illustrissimus Princeps **Auraicus** **Castra** in Flandria metatus, Huic cum parte equitatus provinciam dederat finium tuendorum adversus vagum hostium equitatum, irruptionem minitantem; quod ille dies noctesque hosti occursando, & vix aliquando ex equis descendendo, præstabat tanta cum sedulitate, ac tanto cum labore, ut ex robustissimis non pauci, excessivos labores non ferentes, ægrotarent, ille verò semper permaneret hilaris ac vegetus. Stupebamus omnes tam celerem & tam felicem successum medicaminis, in homine magis afflicto quam ego fueram. Forlan aër & aqua mediterraneæ illius & siccæ regionis in qua habitat, multa conferebant ad eam rem. Orsoy quippe est in tractu Rhénano, ultimo Hollandorum confinio, ultra VVesaliam adhuc, in solc Germaniæ Superioris, remoto ab omnibus paludibus, Cælo salubri, & aquâ limpidissimâ, gaudente. Sanè memini, me legisse Germani cujusdam Medici librum, in quo disertè affirmat, experientia

rientiâ se comprobasse, pharmaca omnia purgantia, in Hollandia dupla quantitate præbita, non præstare tantum, quantum præstent in Germania Superiore, simpla quantitate præbita. Utinam in mentem nobis id venisset, ut palustrem vestram Hollandicam, & toto Terrarum Orbe pessimam aquam, itemque crassum hunc & paludosum cum marino mixtum aerem, vitassemus. Equidem monueram de eo per litteras Doctorem Cneuffelium, sed ille floccipendebat hanc meam sollicitudinem, Et rescripsit sapientem Dei dono potentem in tali quoque regione, qualis esset Hollandia, scire dominari morbis.

Alter, qui mecum unâ medicamento Cneuffeliano Hagæ Comitis utebatur, & adhuc utitur, est Samuel Timmermannus, tibi notissimus, Vir eo loci conspicuus & perlocuples, qui in Aprili proximè elapso Anni 1643, ingressus est annum quadragesimum nonum. Hic omnium Arthriticorum quos ego unquam vidi fuit afflictissimus. Ita omnibus membris captus erat quum ipsum prima vice viderem, ut lectulo affixus, ne commovere quidem corpus, aut pedes, aut manus, propriis viribus posset.

posset. Caro ejus omnis à doloribus ita erat absumpta, ut cutis ossibus hæreret. Tibiæ, & brachia, ad miraculum usque erant tenuia, sola genua, & junctura articulorum insigniter tumeabant.

Accedebant huic malo, alia adhuc mala atrocia, nimirum Insomnia, dolores capitis excessivi, Catarrhi assidui, Colica frequens & acerbissima. Aderam Doctori Cneusselio, quum prima vice vocatus ad eum accessisset, Et videns hominem propè jam morbis enectum, nullis prorsus viribus præditum, & vix animam trahentem; Non poteram satis mirari audaciam Doctoris Cneusselii, quod hilari fronte susciperet curam hominis meo judicio tam deplorati, promitteretque valetudinem ei, quem per octennium maximi sumptus (utpote ab homine locupletissimo) in Galenicis impensi, nihil juvissent, quique Acidulas, & thermas varias antè frustra expertus esset. Suscepit tamen curam ejus Doctor Cneusselius confidenter, & ilicò ut dixi bene sperare jussit; abeunisque in Poloniam, eandem potionem ipsi utendam reliquit, quam & mihi. Hujus uxorati curatio difficilius procedebat. Referam hic ea quæ in Curatione ipsius attentius observavi.

Hic

Hic quum die primâ Augusti 1642,
 potione Cneuffelianâ uti cœpisset, pri-
 mis mensibus utpote Augusto & Se-
 ptembre, in dies magis, magisque robo-
 rabatur, ut sæpius eum pedibus paula-
 tim domi suæ incedentem viderim.
 October eum prostraverat iterum. Sex
 dierum spatio lectulo affixus, & de do-
 loribus capitis graviter conquerens,
 quum nullum omnino somnum habe-
 ret, & corpus æstuans tentationes ali-
 quas febriles persentisceret, mordicus
 expetiit sibi venam aperiri; quippe
 antehac ad phlebotomiam frequentem
 à Galenicis erat assuefactus. Restiti-
 mus aliquandiu, quod id esset contra
 præceptum Doctoris Cneuffelii, sed
 quum pertinaciter in urgendo persiste-
 ret, tandem die septendecima Octo-
 bris 1642, emissæ ipsi fuerunt sangui-
 nis Vnciæ sextantum, ut ventilatio po-
 tius quàm detractio sanguinis, ea venæ
 sectio dici meruerit. Quam malus tum
 adhuc status valetudinis ejus fuerit,
 post usum jam medicaminis decem-
 hebdomadarium, ex inspecto sanguine
 liquebat; quippe cùm is concrevisset,
 nihil omnino ostendebat rubedinis;
 Gluten quoddam densum, instar lardi
 flavi; aut instar cutis porcine, natabat

in sero plurimo bilioso flavo. Huic glutini subtus adhærebat particula sanguinis atrii aded exigua, ut vix unica uncia esset sanguinis nigri, in tota massa extracta duobus vasculis contenta, reliquum occupante supradicto sero & glutine rubedine penitus carente. Redibat tamen brevi ad sese iterum æger, nullis aliis præter dictam potionem medicamentis adhibitis. Paulatim iterum ossa carnem resumebant, corpusque vires. In Decembre iterum invaserant eum arthritici dolores, & lectulo affixerant decem circiter dies. Postmodum per Ianuarium, Februarium, Martium, Aprilim, Majum, mediocriter valuit, malis ejus interdum leviter sese commoventibus. Sat bene constituto & robusto corpore, ac facie vegeta apparebat. Pedes & erecto corpore in templis & concionibus publicis frequenter visus est. Cæterum præter opinionem tamen tardius convalescebat. An rectè & convenientibus temporibus observaverit usum datæ potionis, ipse norit. Mea certè salus fuit strictè observasse. Et quidem mihi videbatur, quòd sibi & amicis plus indulgebatur, quàm curationis stricta observatio permittebat. Memini eum extractum fuisse

fuisse Hagā peregrē ad nuptialia quæ-
 dam festa, in quibus hæserit decem die-
 rum spatio, sine Iacobo potionis custo-
 de & administro. Item Hægæ Comitissæ
 convivia amicorum interdum accede-
 bat. qualibus in locis prandia partim
 diutius expectantur, partim diutius du-
 rant, ut hinc observari non possit inter
 pastus conveniens hora & tempus su-
 mendæ potionis. Quum hoc ipsi obji-
 cerem, regerebat ille quidem id, quod
 homines sibi blandientes plerunque re-
 gerere solent, quasi nihilominus strictè
 custodiret sibi observanda; Sed quis
 nescit, quàm facile sit in talibus occa-
 sionibus amicorum gratiā aliquid com-
 mittere, aut omittere. Ex hac fortè
 usurpata licentia, die vigesima secunda
 Junii 1643, invalerat eum Colica pas-
 sio, quæ tamen mox præterierat. Sed
 ecce nuper, post annum jam potionis
 Cneusselianæ usum, invasit eum iterum
 sextâ Julii 1643 arthritidis, non quidem
 ita gravis ut olim, sed tamen istiusmodi,
 quæ satis docet enormius ægrotantes
 annuo potu non liberari. Forlan ea res
 quoque deteriori conditione eum fa-
 cit, quodd annum Climactericum, nem-
 pè quadragesimum nonum nuper in-
 gressus sit. qui si ipsi fatalis non est, vi-

debis tamen Vir Doctissime eum nihilo-
 minus curatum iri, quod si eveniet,
 demum confirmabitur nostri Seculi
 felicitas, quod remedium contra Po-
 dagram repertum sit. Annos Clima-
 ctæ ericos, habere extraordinarium quod-
 dam imperium & vim in partes mor-
 bosas corporis humani, præter vulga-
 rem opinionem, docet etiam recens
 exemplum Serenissimi Poloniæ Regis,
 qui ut ex litteris fratris nuper intellexi
 die nona Iunii 1643 annum Clyma-
 ctericum videlicet iudem quadragesi-
 mum nonum ingressus, minus prospera
 valetudine uti incipit, & chiragrâ ite-
 rum leviter tentatur, quamvis à Do-
 ctore Cneuffelio antehac ab acerbissi-
 ma Podagra liberatus toto proximè
 elapso triennio, ab omni vexatione ar-
 thritica planè liber fuerit. Sed minimè
 mirandum id est in Rege, quippe ante
 tentationem hanc Chiragicam à limi-
 ne ipso mortis ad vitam vix revocatus
 fuit, convalescens è malignissima febre,
 quâ Cubiculi ejus nobiles aliquot è
 vivis sublatis sunt. forsan hac febre na-
 tura fracta in pridem debilitatis parti-
 bus facilius morbum recipit. attamen
 si fata non instant beneficio medica-
 menti Cneuffeliani, brevi Majestatem
 Suam

Suam iterum liberam fore, nullus dubito.

In morbosa Domini Timmermanni constitutione notabile illud quoque est, quod alvi ejus retrimenta integro anno peregrinos colores retinuerint.

VIII.

Quod Octavum Articulum attinet. Nempe quales reliquiae Inimitatum superfuerint in corpore meo circa finem annuae Curationis. Et quid earum respectu deinceps agere constituerim?

Hoc brevissimè sic absolvo,

Ex historia supra descripta liquet post Curationem Cneuffelianam, in articulis ab arthritide exhaustis, remansisse quendam languorem, aut veluti stuporem, ob quem manus quodammodo semimutillæ, & semimancæ videntur.

Item liquet remanere quoque adhuc continuam excretionem arenularum rubrarum cum urina; quod indicium nephriticum neglectum, labefactam jam nephritin forsâ regenerare posset.

Insuper, liquet etiam brachium meum sinistrum ex ictu bombardæ, occulto aliquo

aliquo osse aut globulo in vulnere adhuc latente redditum esse languidum, & minari adhuc novam cicatricis rupturam.

Contra hæc omnia, si aut Doctor Cneusselius, aut medicamentum saltem ejus adesset, de nulla re sollicitus, continuarem simpliciter usum medicamenti ejus. Sed vide quid mihi contigerit. Hic Vir est ex Amaxobiorum genere; Magnates, quum pro more suo omnia sibi deberi putent, abutuntur lenitate viri optimi, & ubique eum secum prohibitu circumducunt, ut non ægotantium tantum, sed & suo ingenti damno, uno in loco sedem non figat, nec quovis tempore inveniri queat. Non tantum aulam Regis, sed & aulas Magnatum festatur, quod ipsi omne tempus aufert, ut nec amicis consulere, nec operas suas Chymicas persequi, nec ad litteras in tempore respondere queat. Ad meas litteras vigesima quarta Januarii 1643 ad eum datas, cum longissimo tempore non responderet, nec præscriberet, quid mihi agendum foret post præfinitum ab ipso bibitionis tempus; denuo vigesima Maii Anni ejusdem scripsi ad eum querulas litteras, in quibus inter cætera percontabar

an

an mihi permitteret iter ad acidulas
 Spadanas, ad utrasque has litteras nunc
 demum sub finem Iulii 1643, allatum
 mihi est responsum. Et quidem inex-
 pectatum. Quippe iter Spadanum offi-
 cere lumini curationis suæ ratus, ita
 offensus est, ut ad famulum suum Ha-
 gensen Iacobum scriberet, ne quid
 ampliùs de potione sua mihi largire-
 tur. Quo casu abscissus est mihi usus
 potionis ejus. Deprecatus quidem fui-
 sem ilicò culpam per litteras, & ab-
 itinere eo lubenter destitissim, (quippe
 hominem istum parentis instar vene-
 ror, habeoque cur ei gratiam & obse-
 quium debeam) sed antequam iterum
 responsum acciperem, fortassis sex
 mensium spatio expectandum foret.
 Dilata igitur ad aliud tempus pensa-
 tione, nunc jam nolens volens ad Aci-
 dulas me conferre cogor, quamvis ex-
 pectatione litterarum ejus, dierum Ca-
 nicularium beneficium jam amiserim.
 Post eà ad Thermas Aquisgranenses
 Deo volente me conferam. Ad Aci-
 dulas quidem ideò, quòd (si quidem
 nunc careo medicamento Cneuffelii)
 eas contra calculum renum miracula
 præstare vulgo creditur. Horreo ve-
 nementer nec audeo contemnere tam
 exqui-

exquisitum carnificem, qualis est calculus. Certe inter omnia Galenica medicamenta contra calculum renum adhibita, maximè mihi semper profuit syrupus de Althea Fernelii, quòd egregiè emolliet ureteres, & aperiret vias arenulis; Et tamen author & repertor ipse tam nobilis medicamenti Fernelius, eo ipso morbo interiit. Ad Thermas cupio, brachii læsi & languescentis causa; quod antiqua vulnera, læsæque nervos aut ossa insigniter reficere & roborare dicantur. Arthritidis causa eo me tendere ne cedas: quippe contra hanc in eo beneficio Dei, quod Cneusselio patefactum est, certius auxilium esse puto. Si hæc sola officeret ad Cneusselium potius, non ad Thermas iter instituerem. Interim ea mens mihi est quamprimum Cneusselius in has oras appulerit, ad eum me ilicò conferre, & ab ipsomet curationis Colophonidem exorare. Quippè candidè tibi confiteor, vir Doctissime, firmiter me credere, Si potio Cneusseliana mihi semper adesse posset, totâ vitâ me alio & medico & medicamento non habiturum opus.

Movet me etiam ad invisenda hæc loca Vicinitas loci. præcipuè quoniam mihi

mihi perinde sit iisdem impensis ibi vi-
 re, quibus hic vivo, imò minoribus.
 certus etiā sum, ubi semel Poloniam
 tigero, me harum aquarum gratiā,
 et tot terrarum spatia, & tot diver-
 sum exercituum pericula iter non
 entaturum. Forsan etiā domestica
 egotia, facultatem huc remeandi adi-
 sent. Et meritò tamen explorandum
 est, si quid aquæ istæ possint: præcipuè
 quòd id ipsemet Doctor Cneusselius,
 à de re antehac à me interrogatus non
 assuasit, quamvis superfluum id esse,
 indicaverit.

Denique si quid insperatum accide-
 rit, recursus mihi patebit semper ad
 Doctorem Cneusselium in Polonia ha-
 bitantem, qui ad aquas has è Polonia
 mihi pateret nunquam.

Atque hæc quidem sunt Vir Doctissime,
 quæ de Doctore Cneusselio tibi à me
 scribi poterant.

Magnis jam potimur, majora au-
 tem melioraque in dies adhuc expe-
 ctamus.

Tardius quidem me convaliturum
 Doctor Cneusselius initio statim præ-
 dixerat, quòd tot vexationes jam, &
 tot acerba examina Galenicorum per-
 tulerim, qui vehementioribus sudori-
 feris,

feris, omne tartarum, quod in primi
viis hærebat, (& dum illic hæreret indi-
facilius à medicamento ejus educi po-
terat) ad extremas partes & remotissi-
mos usque articulos pepulerint; Et suc-
cessum exploraturus, initio quiden-
triginta duas septimanas tantum mihi
præfiniverat; sed quum postea ex lit-
teris meis, tardam in me operationem
medicaminis intelligeret, annum inte-
grum bibendo complere jussit, quod &
factum est.

Interim ex his, quæ hic conscri-
pta vides, facile judicabis Vir Doctis-
sime, quàm honesti, quàm æqui, quàm
modesti, & quàm Christiani fuerint
illi, qui de re iis incognita temerè ju-
dicantes, ipsum Cneustelium tanquam
Empiricum, per ora vulgi traduxerint
& conviciis lacerarint, hominem sibi
nunquam visum, nec scriptis cognitum
De quo tibi hoc candide refero, ubi
illum videris, non facile te judicatu-
rum, doctiorne sit an humanior? Ob-
servavi eum non Latinarum tantum
sed Græcarum etiam litterarum es-
peritum. Scio eum Doctoratus gra-
dum, pridem jam in Academia Argen-
toratensi consequutum fuisse, & ibidem
olim publicè affixis thesibus defendiss-

Podag-

Podagram curabilem esse. Scio esse
 Botanicum optimum; Chirur-
 gum præ-
 stantissimum; quippe ars hæc domi ipsi
 nata fuit, quum esset filius clarissimi
 quondam totius Lusatiæ Chirur-
 gi, à
 patre ipso diligenter institutus; Ma-
 thematicum insignem; Et Chymicum
 talem, cui Podagra ipsa omnibus se-
 culis antehac invicta, nunc ab eo spre-
 ta & domita, Victorem laurum supplex
 porrigat. Addo magni Regis Archia-
 trum, quod idiotis non contingit. Brevi
 eum hic affuturum spero, vocatus enim
 est literis Illustrissimi Principis Aurai-
 ci, quod si continget, videbis virum
 omnibus osoribus ejus majorem, au-
 gustioremque; Et fortè idem osores
 ejus sentient si magnis principibus ex-
 actam rationem reddituri sunt suæ im-
 pudentiæ, quod fictis nugis eos ab usu
 tam salutaris medicamenti toties de-
 terruerint, & hoc pacto valetudinem
 eorum diutius quàm oportuit affixe-
 rint.

Quæ constantia valetudinis meæ in
 posterum erit, & quæ mutationes ac-
 cident, gnaviter observabo, & ad te
 posthac accuratè perscribere non ne-
 gligam. Interim Vale Vir Doctissime,
 & amantissimum tui redama. Daban-
 tus

118
cur. Hagæ Comitis die ultima Iulii,
Anno Salutis Millesimo Sexcentesimo
quadragesimo tertio.

F I N I S.

GORLICII

Typis excudebat Marti-
nus Hermannus

M. DC. XLIV.

Vol. II
mo

1771

